

Meerderjarigheid op 18 jaar, de laatste loodjes...?

De Werkgroep Bijzondere Jeugdzorg heeft sinds zijn bestaan gepleit voor een principiële handelingsbekwaamheid. Jongeren vanaf 0 jaar moeten alle rechten hebben.

Binnen de huidige maatschappelijke kontekst is bovenstaande eis pragmatisch moeilijk realiseerbaar. Bijgevolg heeft de Werkgroep geijverd voor een verlaging van de meerderjarigheidsgrens tot 18 jaar als een eerste stap.

De ontwikkelingen op wetgevend vlak werden dan ook steeds op de voet gevolgd.

In 1975 diende wijlen Minister Vanderpoorten een ontwerp van wet in tot verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid. Sindsdien werden nog een hele resem wetsvoorstellen en ontwerpen ingediend die tot dusver zonder bespreking bleven. Maar de grote stilte en afwachtende houding lijkt enigszins voorbij.

In juni 1987 werd dit thema in de Kamercommissie van Justitie terug opgeroepen.

Men ging er eindelijk werk van maken en de verlaging realiseren.

Het waarom van deze plotse activiteit rond dit thema is een raadsel. Wellicht spelen een aantal positieve en minder fraaie beweegredenen een rol.

Misschien heeft men eindelijk de eisen van weleer opgevangen (sinds '70 is de verlaging van de meerderjarigheid tot 18 jaar een werkpunt van de jongeren info- en adviescentra). Of is het een late vrucht van het Internationaal Jaar van de Jeugd (1985) waarbij de jongere in de schijnwerper werd gezet en nu misschien rijp wordt bevonden? Of heeft het Belgisch Voorzitterschap in de Europese Gemeenschap een niet onbelangrijke rol gespeeld? Immers, naast België ligt enkel nog in Ierland de meerderjarigheid op 21 jaar, aangezien per 1 januari 1988 Nederland de burgerlijke meerderjarigheid op 18 jaar brengt.

Welke ook de redenen mogen zijn, men was het er blijkbaar over eens dat er werk moest gemaakt worden van deze meerderjarigheidslieftijd. De vraag is nog altijd op welk tijdstip.

Opvallend is ook dat op dat ogenblik de meerderheidspartij voor de eerste keer een wetsvoorstel tot 'verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar', indiende. Dit wetsvoorstel van de CVP-ers Bourgeois, Goor en Merckx-Van Goey is evenwel ruimer opgevat. De Wet op de jeugdbescherming wordt eveneens aangepakt, zij het slechts op het gebied van de maatregelen. Hierdoor wordt een uitgebreide discussie onvermijdelijk. Een handig verdragingsmanoeuvre, terwijl men anderzijds toch blijk gaf van bereidwilligheid...

Oktober 1987, Luk Van den Bossche (SP) dient het lang verwachte wetsvoorstel in 'om de leeftijdsgrens voor burgerlijke meerderjarigheid te verlagen tot 18 jaar,

om de handelingsbekwaamheid en de handelingsverantwoordelijkheid van minderjarigen te vergroten, en om de voogdijregeling te vernieuwen'.

Even daarna valt de Regering en alle wetsvoorstellen terzake mogen weer rustig afwachten. Laten wij hopen dat ze niet in de vergeethoek terechtkomen.

Ongeacht de vraag welke wetsvoorstellen opnieuw zullen ingediend worden, willen we het CVP-voorstel kort commentariëren omwille van het historisch moment: de CVP neemt een standpunt terzake in.

De algemene regel van dit CVP-wetsvoorstel bepaalt dat de meerderjarigheidsgrens op 18 jaar ligt. MAAR hierop volgen een reeks uitzonderingen. Deze uitzonderingen blijken geïnspireerd door een beschermingstendens of een caritatieve invalshoek. Zo voorziet artikel 18 b.v. dat een minderjarige de Jeugdrechtbank kan verzoeken om een jeugdbeschermingsmaatregel te laten voortduren tot hij 20 jaar is. Ook artikel 21 voorziet een verlenging van de maatregelen maar dan opgelegd door de Jeugdrechtbank.

Of het inlassen van een verlengstuk van beschermingsmaatregelen de oplossing zal zijn, daar hebben wij de grootste twijfels over. Wanneer de vrijwillige hulpverleningsvoorzieningen behoorlijk draaien en daartoe ook alle kansen (financiële middelen o.a.) krijgen en wanneer het jonge volkje van jongsaf aan voldoende informatie krijgt m.b.t. het voorzieningennet, is dergelijke beschermingsreflex overbodig.

Dat de CVP deze beschermingshouding moet aannemen lijkt ons het logische gevolg van hun gevoerde beleid van de laatste jaren, dat evenwel tegenstrijdig is met de maatschappelijke tendens om jongeren meer verantwoordelijkheid te geven. Enkele voorbeelden van dit beleid: verlenging van de leerplicht, snoeien in de hulpverleningsvoorzieningen via personeelsinkrimping, het indijken van het recht op werkloosheidsuitkeringen t.a.v. jongeren, ...

Dat er op het gebied van de meerderjarigheid dringend iets moet gebeuren, weet ondertussen iedereen. Afwachten nu maar wat er binnen de nieuwe legislatuur op het vlak van jongerenrechten en jeugdbescherming uit de bus komt.

Kaat Boon
Werkgroep Bijzondere Jeugdzorg
Antwerpen, 20 november 1987

Opsporing en politie

1. BOEKEN EN RAPPORTEN

Vóór alles moet hier, wat de binnenlandse literatuur betreft, melding worden gemaakt van het onderzoeksrapport dat H. HAMAEKERS, M. HOOGMARTENS en M. REYNDERS, verbonden aan het Provinciaal Politie- en Studiecentrum Limburg resp. de Limburgse Raad voor Samenlevingsopbouw, hebben geschreven over de *Bovenlokale samenwerking tussen gemeentelijke politiekorpsen* in de provincie Limburg. Het geeft niet alleen een beeld van de bestaande samenwerkingsvormen maar verschaft ook enige duidelijkheid omtrent de behoeften en wensen op dit vlak. Van een geheel andere orde is het journalistieke document dat J. VANDER VELPEN heeft geschreven over *De CCC, de staat en het terrorisme* (Uitgeverij EPO), met het oog op het komende CCC-proces, alleszins de moeite van het lezen waard. In aansluiting op deze reportage over (het optreden tegen) de CCC kan overigens melding worden gemaakt van het verslag van het internationale symposium dat in maart 1987 werd gehouden aan de Rechercheschool te Zutphen (NL) over observatie-technieken: *Police Cooperation in Europe*, geredigeerd door C. FIJNAUT en R. HERMANS (Lochem, J.B. van den Brink & Co.).

Verder zijn er in de voorbije maanden diverse interessante artikelen gepubliceerd. Achtereenvolgens betreft het hier:

— VAN DOORSLAER, R., 'La police belge et le maintien de l'ordre en Belgique occupée', *Revue du Nord*, 1987, nr. 2, p. 73-101;

— DUNAND, M.A., 'Violence et panique dans le stade de football de Bruxelles en 1985: approche psychosociale des événements', *R.D.P.*, 87e jg., 1987, nr. 5, p. 403-440;

— DE NAUW, A., 'De toelaatbaarheid van de politie-infiltratie in België', in: *Naar eeren geweten; Liber Amicorum J. Rimmelink*, Arnhem, Gouda Quint, 1987, p. 443-454.

— FRANCO, B., 'Les cellules communistes combattantes: les deux figures d'une inversion', *Sociologie du Travail*, 1986, nr. 4, p. 458-483.

Denkend aan Nederland kan ten eerste de

aandacht worden gevestigd op de bundel opstellen die door P. VAN REENEN is samengesteld over de problematiek van *Het politiestel* (Arnhem, Gouda Quint). Voorts zijn er door J.B.H.M. SIMMELINK interessante gedachten over de bevoegdheden, methoden en middelen van de politie in de pro-actieve opsporing gepubliceerd bij dezelfde uitgeverij: *De rechtsstaatgedachte achter art. 1 Sv.* Tenslotte is van de hand van W. BROER, C.C. SCHREUDER en C.D. VANDER VIJVER de langverwachte *Eindbalans* van de organisatieveranderingen bij de politie in Haarlem verschenen. Hierin worden m.n. de resultaten na 3 jaar werken met wijkteams geschetst (Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directie Politie, Stafafdeling Onderzoek).

Kijkend naar de Zuiderburen dient allereerst melding te worden gemaakt van de verschijning van weer een nieuw bibliografisch boek, nl. J.L. LOUBET DEL BAYLE. *Guide des recherches sur la police* (Centre d'Etudes et de Recherche sur la Police, Presses de l'Institut d'Etudes Politiques de Toulouse). Verder is enige tijd geleden de handelseditie uitgebracht van het proefschrift van R. LEVY over het justitiële politieoptreden in zijn land: *Du suspect au coupable: le travail de police judiciaire* (Genève, Editions Médecine et Hygiène, 1987).

De blik wendend naar het Oosten springt voor alles het boek dat A. MERGEN over de geschiedenis van het Bundeskriminalamt heeft geschreven, in het oog: *Die BKA story* (München, F.A. Herbig). Verder zijn er 2 belangrijke boeken over het SS-politieapparaat verschenen. Het eerste, van de hand van J. TUCHEL en R. SCHATTFROH, is getiteld *Zentrale des Terrors* en handelt over de organisatie en werking van het hoofdkwartier van de Gestapo aan de Prinz-Albrecht-Strasse 8 (Berlin, Siedler Verlag). Het tweede is het proefschrift van R.B. BIRN over *Die höheren SS- und Polizeiführer; Himmlers Vertreter im Reich und in den besetzten Gebieten* (Düsseldorf, Droste). Ook de figuur van R. JUNGCLAUS komt in deze studie natuurlijk aan bod.

Tot slot is het moeilijk om niet te wijzen op de boeiende 'biografie' die F.A. PICHLER heeft geschreven over zijn vader die van 1901 tot 1938 belangrijke functies vervulde bij de Weense Politie: *Polizeihofrat P.; ein treuer Diener seines ungetreuen Staates* (Wien, Verlag für Gesellschaftskritik).

2. WETGEVING

In het *Staatsblad* van 20 augustus jl. (p. 12416-12421) is het *Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 april 1929 houdende inrichting van de openbare veiligheid van 20 juli 1987*, voorzien van het *Verslag aan de Koning* en het *Advies van de Raad van State*, gepubliceerd. Dit is het besluit waarin de oprichting van 'een bijzondere brigade belast met de beteugeling van zware criminaliteit die zich uitstrekt of kan uitstrekken over het hele land of tot in het buitenland', bij het Commissariaat-Generaal van gerechtelijke politie wordt geregeld. In een bijhorend Ministerieel Besluit van 29 juli 1987 is de toekenning van een bijzondere toelage (7000 fr.) aan de leden van deze brigade vervat.

3. PARLEMENT

3.1. Kamer

In de Kamer zijn in de tweede helft van 1987 nogal wat wetsvoorstellen ingediend die op de één of andere manier ook aan het politiewezen en aan de opsporing raken. Het minst belangrijke is wellicht het *Wetsvoorstel houdende bestrijding van geweld tijdens betalende openbare manifestaties* (*Parl. St.*, Kamer, 1986-1987, 897/1), ingediend door dhr. VANHORENBEEK, waarin concreet wordt voorgesteld om een deskundige adviescommissie op te richten. Dhr. VANDEN BOSSCHE diende op 11 juni 1987 een *Voorstel tot instelling van een onderzoekscommissie inzake de Staatsveiligheid en de Veiligheidsdienst van het leger* in (*Parl. St.*, Kamer, 1986-1987, 922/1). De bedoeling van dit voorstel was vooral om een commissie te installeren die zou nagaan hoe parlementaire controle op de genoemde diensten zou kunnen worden georganiseerd. Het *Voorstel tot instelling van een onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de werking en de bevoegdheden van de staatsveiligheid* (*Parl. St.*, Kamer, 1986-1987, 941/1) van dhr. HENDRICK, ging natuurlijk in dezelfde richting, zij het dat het meer was gericht op de huidige werking van de betrokken dienst. De heren VERMEIREN en DEVOLDER dienden op 14 juli 1987 n.a.v. recente schietpartijen waarbij enkele rijkswachters omkwamen, een *Wetsvoorstel tot aanpassing van het overlevingspensioen en van de vergoeding van de weduwen van leden van de ordediensten en de hulpdiensten* in (*Parl. St.*, Kamer, 1986-1987, 956/1). Van een geheel andere orde is het *Wetsvoorstel tot versoepeling van de vervolgingen en de opsporingen in het kader*

van het drugbeleid (*Parl. St.*, Kamer, 1986-1987, 979/1), dat op 25 augustus 1987 door dhr. ANNEMANS werd ingediend. Hierin wordt o.m. voorgesteld om in het kader van de drugbestrijding de infiltratie en de 'telefontap' te legaliseren. Op 13 oktober jl. ten slotte kwam dhr. VANDEN BOSSCHE met het *Wetsvoorstel tot openbaarmaking van de zitting voor de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling op verzoek van de verdachte* (*Parl. St.*, Kamer, 1987-1988, 1005/1). Dit voorstel strekt er volgens hem o.m. toe om 'gebeurlijk controversieel politieel optreden' te ontdekken.

Zoals gewoonlijk werden deze voorstellen niet verder in bespreking gebracht. Gesproken werd, althans over opsporing en politie, in de Kamer in deze periode eigenlijk alleen maar n.a.v. interpellaties.

Ten eerste wijdde de Commissie voor de Binnenlandse Zaken, Algemene Zaken en Openbaar Ambt op 4 mei 1987 een groot deel van de dag aan de bespreking van de interpellaties van dhr. PEPERMANS, dhr. ANCIAUX, dhr. VANVELTHOVEN e.a. aan de Minister van Binnenlandse Zaken over het optreden van de rijkswacht bij de handhaving van de openbare orde, meer bepaald gedurende de staking van de mijnwerkers in Limburg (*Parl. Hand.*, Kamer, 1986-1987, C 54).

Ten tweede werd door de Commissie voor de Justitie op 3 juni 1987 ruim aandacht geschonken aan de interpellatie van dhr. MOTTARD aan de Minister van Justitie over het optreden van de staatsveiligheid in de WNP-affaire (*Parl. Hand.*, Kamer, 1986-1987, C 67-68). Veel weerwoord tegen het geharnaste betoog van de Minister van Justitie hadden de interpellanten niet. De Minister rondde zijn betoog af met de woorden: 'Tout d'abord, la Sûreté de l'Etat est vulnérable parce qu'elle est secrète mais c'est sa nature-même. Ensuite elle est vulnérable vis-à-vis de tous ceux qui n'aiment ni la Sûreté, ni l'Etat. Chacun d'eux — et ils ne sont pas ici — qui n'aiment pas, soit la Sûreté, soit l'Etat, soit aucun des deux, a évidemment aussi intérêt à ce que l'instrument que constitue la Sûreté de l'Etat et qui jusqu'à preuve du contraire n'est ni meilleur ni certainement pire que les services correspondants dans les pays voisins, soit mis en cause, mais la Sûreté de l'Etat n'a commis, à mes yeux, aucune faute qui justifierait qu'elle soit particulièrement mise en cause au niveau du Parlement' (p. 13).

3.2. Senaat

Het verslag dat namens de Commissie voor de Justitie op 6 oktober 1987 door dhr.

VAN ROMPAEY werd uitgebracht over de *Begrotingen van het Ministerie van Justitie voor de jaren 1986 en 1987* bevat op een aantal punten interessante informatie (*Parl. St., Senaat, 1985-1986, 5-VI-nr. 2*). Meer bepaald kan men er in lezen dat de Gemengde Antiterroristische Groep momenteel zo'n 225 medewerkers (!) telt. Ook wordt er een overzicht in gepresenteerd van alle tijdelijk personeel (werklozen, dienstplichtigen enz.) dat bij de diverse politiediensten is ondergebracht: in totaal zo'n 1500 personen. De sterkte van de gerechtelijke politie is, zoals bekend, de laatste jaren ook sterk opgevoerd: van 1003 personen op 31-1-1981 naar 1.253 personen in januari 1987. Daarenboven zijn de uitrustingskredieten van deze dienst zeer sterk toegenomen: van 44 miljoen in 1985 naar 214,7 miljoen in 1986, en naar 339,5 miljoen in 1987 ... Interessant zijn ook de misdaadstatistieken (op basis van gegevens van de rijkswacht) over de jaren 1982-1986. Hieruit blijkt nl. dat (de cijfers over) allerlei vormen van zware criminaliteit in 1986 zijn afgenomen. Tenslotte is zeer opmerkelijk het gedetailleerde overzicht van het aantal malen dat in 1986-1987 gebruik is gemaakt van de apparaten ZOLLER en MALICIEUX: zo'n 90 keer.

Zoals gewoonlijk is het verslag van de Commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, ditmaal opgemaakt door dhr. DE KERPEL, betreffende de *Begrotingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt voor de jaren 1986 en 1987* minder interessant (*Parl. St., Senaat, 1985-1986, 5-VII, nr. 2*). Het enige punt dat er echt uitspringt is de bespreking van de toenemende bemoeienis van het Ministerie met het beheer van de korpsen van gemeentepolitie. Die bemoeienis heeft, dat moet gezegd, op enkele jaren tijd een hoge vlucht genomen en strekt zich ondertussen uit over vrijwel alle sectoren van dit beheer: rechtspositieregelingen, werving, opleiding, bewapening, verbindingen, enz.

Kennelijk is het Parlement het met deze ingrijpende ontwikkeling eens. Bij de bespreking van deze begrotingen op 3 en 4 juni jl. werd er in elk geval geen onvertogen woord over gezegd (*Parl. Hand., Senaat 1986-1987, p. 2166-2172, 2192-2201*). Integendeel, zij wordt gezien als een voorwaarde voor het goed functioneren van de gemeentepolitie. Iets soortgelijks blijkt uit de bespreking van de *Begroting van de rijkswacht voor 1987* (*Parl. Hand., Senaat, 1986-1987, p. 2128-2135*). In grote lijnen zijn de partijen het eens over, zoals dhr. DESCAMPS zei, 'l'impérieuse nécessité d'une police nationale

bien structurée et bien équipée'. De meeste problemen werden nog gemaakt over de moeilijkheden die de rijkswacht ondervindt bij de werving van geschikte kandidaten en bij de structurering van haar personeelsbeleid.

C.F.

4. LOSSE BERICHTEN

4.1. Reguliere en particuliere politie

N.a.v. het 10e Nationaal Congres van de Koninklijke Federatie van Commissarissen en Adjunct-Commissarissen van Politie van België op 11 mei 1987 te Brussel heeft Nationaal Voorzitter F. KEPPELS in zijn academische toespraak de aandacht van de overheid gevestigd op de problemen in verband met de private politie in België. Na een historisch overzicht te hebben geschetst van het ontstaan van de private politie en vooral van de gestadige groei van de beveiligings- en bewakingsondernemingen in België, verzocht hij de overheid met aandrang om strengere controles uit te oefenen op het optreden van deze private agenten zowel op de openbare weg als op openbare plaatsen, alsmede op private plaatsen die voor het publiek toegankelijk zijn. Hij legde er de nadruk op dat de vigerende onderrichtingen door de meeste private bewakingsondernemingen niet worden gerespecteerd en dat de meeste officiële politiediensten er ook weinig toe geneigd zijn deze te doen respecteren. Vooral de private agenten van allerlei ondernemingen die niet zijn erkend en in de illegaliteit optreden, werden door de voorzitter op de korrel genomen. Tenslotte onderwierp de voorzitter het wetsontwerp GOL i.v.m. maatregelen ter verhoging van de veiligheid van de burgers waarin titel V handelt over de private beveiligings- en bewakingsdiensten aan een kritische analyse.

4.2. Migrantenbeleid bij de Antwerpse politie

Sedert 1 juni 1987 functioneert binnen de Antwerpse politie een eenheid 'Politie Migrantenbeleid' genaamd, samengesteld uit één adjunct-commissaris van politie en één maatschappelijk assistent. De bedoeling is over een team te beschikken, gespecialiseerd in migrantenproblematiek, belast met de behandeling van conflicten die ontstaan tussen autochtonen en etnische minderheden.

4.3. Financiële hulp aan de gemeenten

In toepassing van het K.B. van 17 februari

1987 geeft de Minister van Binnenlandse Zaken in zijn Omzendbrief van 21 augustus 1987 richtlijnen i.v.m. de financiële hulp waarvan de gemeenten kunnen genieten bij aankoop van materiaal en uitrusting voor de politiekorpsen. De gemeentepolitie wordt in 4 categorieën en 6 ondercategorieën ingedeeld naargelang van de personeelssterkte. Op aanvraag van de gemeentebesturen zal het Ministerie van Binnenlandse Zaken overgaan tot geglobaliseerde aankopen waarbij, naargelang van het geval, 50 tot 75 % van de aankoopprijs ten laste valt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

4.4. Fusie 901-906

De fusie en omschakeling van de 901-906 naar een uniform politie-noodoproepnummer 101 is sedert 30 oktober 1987, en dit op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken, een feit. Daar waar een centrale 906 bij de gemeentepolitie bestond (grote agglomeraties), is het geïntegreerde centrum in de gebouwen van de gemeentepolitie gevestigd en bemand met leden van politie en rijkswacht. In de andere centra functioneert het centrum bij de rijkswacht. De gemeentepolitie van de regio kunnen ook deel uit maken van de bemanning van deze geïntegreerde centrales maar dit bleef tot op heden een vrome wens. Het is de bedoeling de oproepen in principe door te spelen naar de gemeentepolitie, als die over een '24-uurpermanentie' beschikt. In de andere gevallen treedt de rijkswacht op. Bij vormen van ernstige criminaliteit worden beide diensten verwittigd. Al met al dus een vrij ingrijpende organisatie- en functioneringsverandering in de Belgische politiewereld.

4.5. Campagne 'Geweld-gewild?'

Staatssecretaris M. SMET (maatschappelijke emancipatie) startte op 9 november 1987 een campagne i.v.m. (seksueel) geweld tegenover vrouwen. Diverse uitingsvormen zijn:

- ongewenste intimiteiten op het werk;
- aanranding en verkrachting;
- seksueel misbruik van kinderen;
- prostitutie onder dwang.

De taboesfeer rond seksueel geweld houdt mythes en vooroordelen in stand. Dit heeft o.m. tot gevolg dat:

- de feiten omtrent geweld op vrouwen nauwelijks gekend zijn;
- vrouwen het risico om slachtoffer te worden verkeerd inschatten;
- slachtoffers zich geïsoleerd voelen en vaak niet weten wat te doen;

— gerechtelijke instanties en het politie-apparaat niet altijd goed weten hoe met de slachtoffers om te gaan.

Het tekort aan (wetenschappelijk) onderzoek is op dit vlak zonder meer schrijnend. Na een vrij opgemerkte campagne 'Sex-collega?, Ex-collega', is nu een werkgroep 'Vrouw en Veiligheid' opgericht bestaande uit rijkswacht, politie, hulpverleners, vrouwenorganisaties en universitaire centra en onderzoekers. Het is de hoofdbedoeling om de diverse benaderingen op een meer gecoördineerde manier te laten verlopen en vooral enige zekerheid te brengen omtrent de reactie die de signaalfunctie naar één of andere instantie (b.v. politie) zal/kan te wegbrengen.

In eerste instantie hebben de werkzaamheden van deze werkgroep geleid tot het uitwerken van teksten en brochures m.b.t.:

- een algemene informatie inzake geweld op vrouwen;
- een brochure eerste hulp voor slachtoffers van geweld, die vooral tot bedoeling heeft mogelijke reacties aan te geven en er de voor- en nadelen, alsook de beperktheden ervan te bespreken;
- een dossier politionele interventie. Dit dossier geeft politie en rijkswacht informatie over wat seksueel geweld is, de omvang ervan, de mythes en vooroordelen die daar rond bestaan, de gevolgen van geweld voor het slachtoffer en tenslotte een handleiding voor de eerste politionele opvang van slachtoffers van seksueel geweld (aan te nemen houding, verhoortechniek, het verschaffen van nuttige informatie, de doorverwijzing).

De politiediensten zullen nu, mede onder impuls van Binnenlandse Zaken, tijdens de basis- en permanente vorming hieraan bijzondere aandacht besteden.

4.6. Gedifferentieerde officiersopleiding bij de Rijkswacht

Daar waar tot op heden alle officieren (behoudens sociale promotie) een standaard 5-jarige opleiding doormaakten, is nu geopteerd voor het aantrekken van juristen en burgerlijke ingenieurs, die via een aangepaste en één jaar durende modulaire bijscholing op hun taak worden voorbereid. De toegang zal als volgt gespreid zijn:

- klassieke vorming: 60 %;
- sociale promotie: 15 %;
- aanwerving op basis van een licentie in de rechten: 15 %;
- vorming via de polytechnische afdeling van de KMS: 10 %.

4.7. Overkoepelende organisatie veiligheid

Op 21 mei 1987 zijn de twee beroepsverenigingen FIEBA en BBAB gefusioneerd tot één beroepsvereniging zijnde A.I.A. = Alarm Industrie Associatie v.z.w.

Deze overkoepelende organisatie stelt zich naast vertegenwoordiging tot doel:

- door analyse, studie, bezinning en overleg bij te dragen tot de ontwikkeling van professionalisme in de sector en de kwaliteit van de beveiligingen te verhogen;
- het tot stand brengen en onderhouden van contacten met de overheden en verzekeringen.

De A.I.A. is ook lid van de Confederatie Beveiliging.

4.8. Congres MESSINA i.v.m. de noodtoestand

Door het 'Centre International de recherches et d'études sociologiques, pénales et pénitentiaires de Messine' werd in samenwerking met het Hoger Politie-Instituut (Binnenlandse Zaken) de Xe Internationale Cursus georganiseerd (Brussel, 29 september-8 oktober 1987), met de *noodtoestand* als centraal thema.

Vanuit diverse invalspunten werd bestudeerd welke factoren het politieoptreden determineren en vooral hoe het interveniëren bij rampen kan geoptimaliseerd worden.

Juridisch en praktisch stonden de rol, de verantwoordelijkheid, de inbreng en de beperktheden van de politie ter discussie. Noodtoestand mag geen rechtvaardigingsgrond zijn voor niet of minder democratische interventies en toch moet de politie over de nodige vrijheid beschikken om snel dwingende en dringende maatregelen te nemen.

De uitrusting dient aangepast en ter beschikking te zijn om in alle omstandigheden (ook b.v. nucleaire problemen) te kunnen optreden. Anderzijds mag een, in verhouding met de bevolking, té verregaande bescherming (b.v. kledij) niet tot paniecreacties aanleiding geven.

De mogelijke (internationale) inbreng van Interpol en van het Rode Kruis werden besproken. Ook stond de bespreking van enkele praktijkgevallen (o.a. de ramp met de Herald of Free Enterprise) op de agenda.

4.9. Activiteiten 'Schengen-groep'

Het zogenaamde Schengen-akkoord van 14 juni 1985 voorziet in een progressieve afbouw van de controle aan de binnenlandsgrenzen tussen Frankrijk, B.R.D. en de Be-

nelux-landen. Dit objectief dient in 1990 gerealiseerd.

Om de gevolgen van het wegvallen van de grenscontrole te compenseren zullen in overleg bepaalde maatregelen moeten getroffen worden. Het overleg is als volgt gestructureerd:

niveau 1: Ministers en Staatssecretarissen
niveau 2: Centrale onderhandelingsgroep (hoge functionarissen)

niveau 3: Werkgroepen, zijnde: I. Politie en veiligheid, II. Personenverkeer, III. Vervoer, IV. Douane en goederenverkeer.

Groep I is ingedeeld in subgroepen zijnde: verdovende middelen, wapens en munitie, grensbewaking, gegevensuitwisseling.

W.B./Ch. N.

Vervolging, berechtiging en magistratuur

1. OPENINGSREDE

Procureur-Generaal KRINGS hield op de plechtige openingszitting van het Hof van Cassatie op 1 september 1987 een rede gewijd aan 'Kritieke kanttekeningen bij een verjaardag', waarin hij het had over het twintigjarige bestaan van het Gerechtelijk Wetboek (R.W., 1987-88, 169-187).

Al had deze mercuriale het hoofdzakelijk over burgerlijke procedure, toch werden er enkele problemen van strafrechtspleging in behandeld. De Procureur-Generaal betreunde dat er te veel een beroep wordt gedaan op artikel 80 Ger. W., waardoor het de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg is toegestaan, wanneer een plaats van onderzoeksrechter openvalt, voor een termijn van drie maanden een rechter aan te wijzen die niet gedurende tenminste drie jaar werkelijk een gerechtelijk ambt heeft uitgeoefend, zoals artikel 79 Sv. het vereist voor een langere aanstelling. De Procureur-Generaal betreunde deze toestand, omdat het ambt van onderzoeksrechter uitermate belangrijk is en niet alleen een grondige mensenkennis, doch ook een grote ervaring inzake behandeling en afdoening van strafzaken vereist. KRINGS toonde zich verder ook voorstander van de wijziging van artikel 155, tweede lid Ger. W. dat de bevoegdheid van de arbeidsauditeur ten voordele van de Procureur des Konings beperkt wanneer de overtredingen die deel uitmaken van de aangelegenheden, die tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten behoren, samenhangen met gemeenrechtelijke misdrijven. Voorgesteld werd:

1. de arbeidsauditeurs een algemene bevoegdheid op strafrechtelijk gebied toe te kennen, zodat ze voortaan ook in geval van samenhang met gemeenrechtelijke misdrijven bevoegd zouden zijn;

2. de samenstelling van de correctionele rechtbanken aan te passen, in die zin dat in die rechtbanken één rechter uit de arbeidsgerichten zitting zou nemen in een kamer met drie rechters, telkens wanneer de strafvordering hoofdzakelijk verband houdt met arbeids- of sociaalrechtelijke misdrijven.

2. RECENTE WETGEVENDE ARBEID

a. Rechterlijke organisatie

Kamerlid COVELIERS heeft een wetsvoorstel ingediend betreffende de oprichting van een Nationaal Centrum voor de Magistratuur, de inrichting van de gerechtelijke stage en de benoeming van de magistraten (*Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 984).

De initiatiefnemer stelt voor dat 3/4 van de vacante betrekkingen van rechter en van substituut worden toegekend aan gerechtelijke stagiairs en 1/4 aan buitenstaanders. M.b.t. de gerechtelijke stage wenst hij een vergelijkend examen vóór de benoeming in te voeren. De stage zou vier jaar duren en bestaan uit één of meer periodes van gemeenschappelijke opleiding en periodes van aanwijzing bij een parket of bij een rechtbank. De stagiair bij het parket heeft de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier. Tijdens het laatste jaar van zijn stage kan de stagiair worden aangesteld als plaatsvervangend rechter. Bij het einde van de stage stelt de stagecommissie, waarvan de Koning de samenstelling en de werking regelt, aan de Raad van het Nationaal Centrum voor de magistratuur, die ook de rangorde van de kandidaten voor toelating tot de gerechtelijke stage heeft bepaald, een rangschikking voor van de kandidaten die geschikt zijn voor benoeming tot magistraat in de rechtbank of bij het parket. De stagiairs, ingeschreven op de lijst van de geschikte kandidaten, worden naar de orde van hun rangschikking benoemd. M.b.t. de buitenstaanders bepaalt de Raad van het Nationaal Centrum voor de magistratuur voor iedere vacante betrekking de rangschikking die hij voor de kandidaten voorstelt en die hij met redenen omkleedt op grond van hun geschiktheid voor de functie waarvoor zij zich kandidaat stellen. Wanneer de door de Minister aan de Koning voorgedragen benoeming afwijkt van de door de Raad vastgestelde rangschikking, worden, in een aan het be-

noemingsbesluit van de kandidaat voorafgaand verslag aan de Koning, de redenen van die afwijking uiteengezet. Dat verslag wordt aan de Raad van het Nationaal Centrum voor de magistratuur medegedeeld. Deze raad bepaalt ook een rangschikking voor de kandidaten voor een functie van vrederechter, rechter in de politierechtbank, eerste substituut, ondervoorzitter en voorzitter van de arbeidsrechtbank, Procureur des Konings, arbeidsauditeur, substituut-Procureur-Generaal en tenslotte Advocaat-Generaal in het Hof van Cassatie. Voornoemde raad bestaat uit een aantal magistraten en advocaten, een notaris en een hoogleraar.

b. Strafprocesrecht

Belangrijk is ongetwijfeld de Wet van 27 april 1987 in verband met de *motivering van de straffen*, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 20 mei 1987 (p. 7634).

Deze wet legt aan de politierechter de verplichting op om zijn beslissing nauwkeurig, maar op een wijze die beknopt mag zijn, te motiveren wanneer hij het verval van het recht tot het besturen van een voertuig uitsprekt. Dezelfde verplichting weegt op de correctionele rechtbank die uitspraak doet in graad van beroep.

Aan de andere kant worden de correctionele rechter in eerste aanleg en het Hof van Beroep op hoger beroep verplicht in ieder veroordelend vonnis de redenen te vermelden waarom ze, als de wet hun daartoe vrije beoordeling overlaat, dergelijke straf of dergelijke maatregel uitspreken. Bovendien moeten ze de strafmaat voor elke uitgesproken straf of maatregel rechtvaardigen. Ook in dit verband moet de motivering nauwkeurig zijn, terwijl de beknoptheid een mogelijkheid is.

Door deze nieuwe wet zullen de redenen van de straf bekend zijn. Het volstaat dus niet langer het bestaan van de overtreding van de Strafwet vast te stellen en naar de toegepaste strafbepaling te verwijzen. Thans moet worden uitgekeken naar de rechtspraak die onder toezicht van het Hof van Cassatie de grenzen van deze vereiste, die door sommigen met scepticisme wordt onthaald, moet afbakenen.

c. Bijzonder strafrecht

De Wet van 20 mei 1987 tot opheffing van de artikelen 387 en 390 Sw. inzake *overspel* werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 12 juni 1987. Deze wet heft eveneens artikel 2 V.T. Sv. op m.b.t. de mogelijke intrekking

van klacht gedurende de procedure en voert een afdeling m.b.t. de vaststelling van overspel bij gerechtsdeurwaarder in het Gerechtelijk Wetboek in.

Zo de opheffing van de penale strafbaarheid van overspel algemeen gunstig werd onthaald, moet echter worden opgemerkt dat de invoering van de nieuwe wet niet zonder problemen gebeurt. In het overgangsrecht rijst er het probleem van het voortbestaan van de civielrechtelijke vordering wanneer de benadeelde zich vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet, dus vóór 22 juni 1987, burgerlijke partij had gesteld. Meestal wordt aangenomen dat bij verwijzing vóór die datum, de rechter op strafgebied de beklagde ongetwijfeld van rechtsvervolging moet ontslaan met toepassing van artikel 2, tweede lid Sw. en moet beslissen over de burgerlijke eis.¹ Verder rijzen er allerlei praktische problemen m.b.t. de vaststelling door gerechtsdeurwaarder: aantal mogelijke vaststellingen per beschikking, bevoegdheid *ratione loci*, de kosten...²

Senator HENRION en volksvertegenwoordiger MICHEL hebben in beide wetgevende kamers een wetsvoorstel tot invoering van artikel 438*bis* in het Strafwetboek ingediend (*Parl. St.*, Senaat, 1986-87, nr. 602 en Kamer, 1986-87, nr. 946). Bedoeling is het optreden van bepaalde stakingsposten te beperken door strafbaar te stellen het beletten van de doorgang aan een persoon in een plaats waar die persoon het recht van komen en gaan heeft, terwijl die persoon zijn bedoeling duidelijk kenbaar heeft gemaakt. Verzwarende omstandigheden worden voorzien indien de dader bij het opzettelijk versperren van de doorgang vergezeld is van één of meerdere personen en indien één of meerdere leden van de groep kennelijk gewapend zijn.

Bijzondere wetten

In het *Staatsblad* van 17 april 1987 verscheen de *Dierengezondheidswet* van 24 maart 1987. Deze wet voorziet dat de overtreding van de wet en van de besluiten tot uitvoering ervan het voorwerp uitmaakt van strafrechtelijke vervolgingen of van administratieve geldboeten. De procureur des Konings beschikt over een termijn van één maand, te rekenen

1. Zie hierover A. VANDEPLAS en B. SPRIET, 'Echtbreuk zonder overspel', *R.W.*, 1987-88, 91-94.

2. Zie hierover G. SMAERS in *R.W.*, 1987-88, 303-305.

van de dag van ontvangst van het proces-verbaal, om van zijn beslissing kennis te geven aan de Administratie. Wanneer de procureur des Konings van strafvervolging afziet of verzuimt binnen de gestelde termijn van zijn beslissing kennis te geven, beslist de Administratie of wegens het misdrijf een administratieve geldboete moet worden voorgesteld. De kennisgeving van de beslissing van de Administratie doet de strafvordering vervallen. Blijft de betrokkene in gebreke de geldboete te betalen binnen de gestelde termijn, dan vordert de Administratie de veroordeling tot de geldboete voor de bevoegde rechtbank.

Het doel van de wetgever bij het uitstippen van deze dubbele weg van rechtshandhaving is enerzijds de rechtbanken te ontlasten van grote aantal strafvervolgingen wegens kleinere overtredingen en anderzijds de wet beter te doen naleven, aangezien verwacht wordt dat elke overtreding ook daadwerkelijk zal kunnen worden bestraft (*Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 751-2, p. 7). Ook wil men door het invoeren van administratieve geldboeten een instrument invoeren dat tegemoetkomt aan een situatie waarin, mede door het zeer technisch karakter van de reglementering, de misdrijven soms niet op gelijke wijze strafrechtelijk worden vervolgd of bestraft en waarin weinig gebruik wordt gemaakt van de procedure van transactie (*Parl. St.*, Senaat, 1986-87, nr. 194-2, p. 40).

Het is opmerkelijk dat gedurende de laatste jaren de wetgever herhaaldelijk gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid een administratieve procedure naast de strafprocedure in te voeren. In dit verband kunnen de volgende wetten geciteerd worden: de Wet van 22 april 1982 (*B.S.*, 22 juni 1982) op de vleeskeuring en de vleeshandel, de Wet van 21 juni 1983 (*B.S.*, 28 oktober 1983) betreffende gemedicineerde vervoerders en de Wet van 21 juni 1983 (*B.S.*, 15 juli 1983) tot wijziging van de Wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen. Deze evolutie is des te meer opmerkelijk vermits de uitgestippelde regeling in ruime mate overeenkomt met deze bepaald bij de Wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten, toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten, die door bepaalde rechtsleer streng werd afgekeurd.

Mevr. HERMAN-MICHIENSEN heeft een wetsvoorstel ingediend houdende opheffing van de Wet van 11 april 1936, waarbij de Regering gemachtigd wordt het binnenbrengen in België van sommige vreemde publikaties te verbieden (*Parl. St.*, Senaat, 1986-87, nr.

568). In feite is haar voorstel de overname van een initiatief van wijlen H. VANDERPOORTEN. Zoals men weet heeft die wet betrekking op publikaties met een ontuchtig karakter. De uiteindelijke beoordeling van de onzedelijkheid van de publikatie berust bij een in de ministerraad overlegd Koninklijk Besluit, terwijl de rechtbanken alleen moeten vaststellen dat de publikatie in weerwil van het verbod, verkocht of verspreid werd. Senator HERMAN-MICHIELSEN is van oordeel dat de Wet van 11 april 1936 een censuur instelt die niet in overeenstemming is met artikel 18 van de Grondwet en aan de uitvoerende macht bevoegdheden toekent die de rechterlijke macht inzake het beoordelen van het ontuchtig karakter van publikaties buiten spel zet. In de toelichting herneemt de initiatiefneemster de motivering van VANDERPOORTEN, die een onmiskenbare literaire waarde had.

Uit een andere politieke hoek komt ongetwijfeld het wetsvoorstel van dhr. ANNEMANS (*Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 979) tot versoepeling van de vervolgingen en opsporingen in het kader van het drugbeleid. Er wordt voorgesteld dat het aan de opsporingsambtenaren in opdracht van de procureur des Konings toegestaan wordt het misdrijf van verkoop van verdovende middelen uit te lokken. Zonder voorafgaande toestemming van de onderzoeksrechter en/of tussenkomst van de raadkamer wordt het af luisteren van telefoongesprekken toegelaten. Hiervan moet de procureur des Konings binnen 48 uur na het beëindigen van een af luisterperiode een verslag vanwege de opsporingsambtenaren krijgen. Gelden, van welke aard ook, inbeslaggenomen bij een ingevolge de Wet van 24 februari 1921 op de drugs veroordeelde verdachte, worden verbeurdverklaard, behoudens indien bewezen wordt dat deze gelden niet van de drughandel afkomstig zijn en het bezit ervan geen enkel oorzakelijk verband heeft met de drughandel. Luidens de toelichting strekt het wetsvoorstel er voornamelijk toe de Strafwet te verstrengen tot en met het opleggen van de doodstraf in bepaalde gevallen. Een spoor van de invoering van de doodstraf wegens dergelijk misdrijf is in de uitgewerkte tekst van het voorstel echter niet terug te vinden.

3. RECHTSPRAAK

Er komt meer en meer beweging in de rechtspraak.

Bij arrest van 23 oktober 1985 besliste het Hof van Cassatie dat geen enkele wettelijke

bepaling de rechter verplicht de afwijzing van een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling van de beklaagde ingediend in toepassing van artikel 7 van de Wet op de voorlopige hechtenis bijzonder met redenen te omkleden (*Arr. Cass.*, 1985-86, 246, noot R.D.). Het Hof van Cassatie komt door deze uitspraak terug op zijn beslissing van 20 augustus 1984. Toen werd beslist dat krachtens artikel 7 van de Wet van 20 april 1974, juncto de artikelen 2, 5 en 6, vierde lid van dezelfde wet, het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling van de verdachte slechts kan worden geweigerd indien de voorlopige hechtenis wegens ernstige en uitzonderlijke omstandigheden i.v.m. de openbare veiligheid moet worden gehandhaafd.

Blijkbaar komt ook het Hof van Cassatie terug op het fel besproken arrest van 21 maart 1985 (zie *Panopticon*, 1986, 172) m.b.t. de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zitting houdend in kort geding, uitspraak te doen over een eis die betrekking heeft op een strafvordering. In dit arrest werd enkel voorbehoud gemaakt voor de gevallen waarin de tussenkomst van de rechter in kort geding onverenigbaar zou zijn met de regelen die de bevoegdheid van de strafgerechten beheersen. Bij een nieuw arrest van 27 juni 1986 (*R.W.*, 1986-87, 1477; *Arr. Cass.*, 1985-86, 1682) wordt echter aangenomen dat ook de regels van de strafvordering zich tegen zijn optreden kunnen verzetten, wat ontegenzeggelijk ruimer is. Ten deze betrof het andermaal een verzoek tot opheffing van een inbeslagneming gedaan in strafzaken door de procureur des Konings n.a.v. een misdaad of een wanbedrijf.

De opheffing van de inbeslagneming wordt soms ook gevraagd aan de onderzoeksrechter. De K.I. te Brussel had verrassend beslist (zie *Panopticon*, 1986, 172) dat de weigering van deze onderzoekende magistraat deze vraag in te willigen vatbaar is voor hoger beroep van de Kamer van Inbeschuldigingstelling. Aldus werd er ingegaan tegen een vaststaande rechtspraak die enkel aan de procureur des Konings een rechtsmiddel toekent tegen afwijzende beschikkingen van de onderzoeksrechter. De K.I. te Brussel heeft haar nieuwe rechtspraak bevestigd (30 oktober 1986, *J.T.*, 1987, 20) en gepreciseerd in deze zin dat er geen hoger beroep openstaat tegen een loutere onderzoeksdaad, tegen een weigering van de onderzoeksrechter deze daden te stellen (25 juni 1986, *J.T.*, 1987, 22) of tegen het uitblijven van een antwoord van de onderzoeksrechter op een verzoek van de advocaat van de verdachte (23 oktober 1986, *J.T.*, 22). De K.I. te Brussel wordt in haar

nieuwe rechtspraak bijgevallen door de K.I. te Luik (25 september 1986, *J.L.M.B.*, 1987, 93 noot F. PIEDBŒUF), doch niet door de K.I. te Bergen (5 november 1985, *J.T.*, 1986, 24, noot J. LECLERCQ). Rechtspraak van het Hof van Cassatie over dit probleem is niet te verwachten omdat het cassatieberoep tegen de uitspraken van de K.I. vóór de eindbeslissing niet ontvankelijk is (art. 416 Sv.).

Vermeldenswaardig is tenslotte dat het Hof van Cassatie het in deze deelrubriek vermelde arrest van het Hof van Beroep van Antwerpen van 30 mei 1986 (*Panopticon*, 1986, 583) gecasseerd heeft. Volgens het Hof van Cassatie vermag de rechter de artikelen 220, 221 en 222 Douanewet niet aan artikel 30 E.E.G.-Verdrag te toetsen dan wanneer het gaat om produkten welke van oorsprong zijn uit lid-staten of om produkten uit derde landen welke zich in de lid-staten in het vrije verkeer bevinden (Cass., 6 februari 1987, *R.W.*, 1987-88, 256).

A. DE NAUW

4. RECHTSKUNDIG WEEKBLAD (1986-1987)

De openingsreden hebben reeds het voorwerp uitgemaakt van een commentaar waarnaar wij hier dan ook verwijzen (*Panopticon*, 1987, 163).

Het *R.W.* bevat eens te meer een grote verscheidenheid aan bijdragen, zodat hetgeen volgt slechts een beperkt overzicht kan bieden van de behandelde materies.

A. DE NAUW bestudeert de rechtspraak nu er meer dan tien jaren verlopen zijn sedert de vernieuwde Drugwet (9 juli 1975). De analyse heeft zowel betrekking op het algemeen strafrecht (toepassing van de principes van de poging, deelneming, samenloop) als op de bijzondere aspecten van de Wet van 9 juli 1975 (de verzwarende omstandigheden van deelname aan een bedrijvigheid, de verschoningsgrond van aangifte, de toepassing van het uitstel en de probatie). Bijzonder vermeldenswaardig is ook de rechtspraak met betrekking tot de uitlokking door overheidsagenten (833-852).

M. FAURE wijdt een studie aan de procedure van de voorlopige invrijheidstelling met zekerheidstelling. De auteur behandelt de voorwaarden, de bepaling van het bedrag, de formaliteiten alsmede het lot van de zekerheid, dat afhankelijk is van de houding van de verdachte of veroordeelde. Tevens analyseert hij sommige van de ons omringende wetgevingen (2817-2848). In dit verband kan

tevens worden verwezen naar de noten van A. VANDEPLAS, waarbij o.m. de teruggave van de zekerheid wordt behandeld in geval van uitlevering (65-66 en 2314-2315).

Bijzonder interessant is het artikel van P. CLAEYS BOÛAERT die de rechtspraak van het Hof van Cassatie bestudeert met betrekking tot de algemene rechtsprincipes sedert 1970, datum waarop Procureur-Generaal GANSHOF VAN DER MEERSCH hierop de aandacht vestigde ('Propos sur le texte de la loi et les principes généraux de droit', *J.T.*, 1970, 557). Hij behandelt resp. de toepassing van de strafwet in de tijd, het gezag van gewijsde, de rechten van de verdediging, de autonomie van de procespartijen, de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechter (913-934 en 977-998).

De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter heeft in onze wetgeving een nieuwe dimensie gekregen door de rechtspraak van het Hof van Straatsburg. In dit verband moet dan ook verwezen worden naar de noot van M. DE SWAEF onder de revelerende titel 'Zijn er nog onpartijdige rechters' (1144-1146) alsmede naar de bijdrage van L. VERMEIRE die de onpartijdigheid onderzoekt van het Arbitragehof (2433-2453). Ook de sereniteit van de debatten raakt de onpartijdigheid van de rechter. A. VANDEPLAS wijdt er een noot aan (952-953).

De gelding van de Strafwet in de tijd maakt het voorwerp uit van een studie van A. DE NAUW onder een cassatiearrest van 11 februari 1986. Twee principes beheersen deze materie: de niet retroactiviteit van de strafwet (art. 2, eerste lid Sw.) en de terugwerkende kracht van de nieuwe lichtere Strafwet (art. 2, tweede lid Sw.). Derhalve komt ook het probleem van de zwaarste straf aan de orde, waarbij het de rechter uiteraard verboden is uit de twee wetgevingen enkel de gunstigste bepalingen te kiezen (1083-1090).

A. WINANTS analyseert de Wet van 30 juli 1979 op de radioberichtgeving en het uitvoeringsbesluit van 20 augustus 1981 dat de technische voorwaarden bepaalt die moeten worden nageleefd voor het aanleggen en doen werken van stations voor klank radioomroep. Het besproken arrest geeft de auteur tevens de gelegenheid enkele beschouwingen te wijden aan het probleem van de heromschrijving van de tenlastelegging (2370-2374).

Te vermelden is ook de noot van L. HUYBRECHTS die, o.i. terecht, kritiek levert op een vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel, dat besliste dat leden van de gerechtelijke politie bij de parketten niet voorkomen in de opsomming van artikel 3 K.B. van

1 december 1975 en dat derhalve hun processen-verbaal terzake nietig zijn (132-135). Het Hof van Cassatie heeft inmiddels dit vonnis verbroken (*R.W.*, 1987-1988, 396).

G. VAN CRAEN bestudeert de voorlopige hechtenis in de procedures op verstek. In deze bijzonder technische materie worden achtereenvolgens het aanhoudingsmandaat bij verstek, de onmiddellijke aanhouding bij verstek en de combinatie van deze twee maatregelen behandeld (511-516).

Auditeur-generaal F. GORLÉ maakt de kroniek van de militaire rechtspraak in strafzaken voor 1985. Bijzonder vermeldenswaard is de jurisprudentie met betrekking tot de voorlopige hechtenis en het recht op een eerlijk proces, waarbij ernaar wordt gestreefd meer overeenstemming te bereiken met het E.V.R.M.-Verdrag (625-644).

Kan artikel 383 Sw. ingeroepen worden om in te gaan tegen films met een geweldadige, wrede of sadistische inslag? D. VOORHOOF behandelt dit probleem naar aanleiding van een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 30 april 1986, waarbij wordt gesteld dat voornoemd artikel in de zuivere seksuele betekenis van het woord 'openbare zeden' moet worden begrepen (1358-1366).

L. HUYBRECHTS onderzocht of uitlevering mogelijk is in fiscale aangelegenheden. Aangezien bij Wet van 31 juli 1985 de limitatieve opsomming voorzien in artikel 1 van de Uitleveringswet van 15 maart 1874 werd opgeheven, bestaat de theoretische mogelijkheid daartoe. De auteur analyseert eveneens het Benelux-Verdrag (1402-1409).

De procedure voor het Hof van Assisen maakt het voorwerp uit van verschillende bijdragen van A. VANDEPLAS over de beraadslaging van de jury (1552-1557), de toepassing van art. 315 Sv. (1566-1567), de samenstelling van het Hof (1742-1743), de lezing van bepaalde stukken (519-522) en nogmaals de beraadslaging (585-586).

Ook bepaalde misdrijven uit het Strafwetboek hebben het voorwerp uitgemaakt van bijdragen: P. ARNOU behandelt de familieverlating (1223-1226), J.F. MISSAL de brandstichting in een bewoond huis (1979-1982), L. DECLERCQ de roofmoord (1928-1930); G. SMAERS gaat na of het Nederlands fenomeen van 'woningkraken' in België onder de Strafwet valt (2193-2218), A. VANDEPLAS onderzoekt de jachtwetgeving (856-858) en de aanplakkingen (867-870) alsmede de wet op de landloperij (116); A. VANDEPLAS, eens te meer bijzonder actief, bespreekt ook de Wet van 29 maart 1962 op de stedenbouw (324), het verval tot sturen wegens lichamelijke ongeschiktheid (301-303), de onvrijwillige sla-

gen en verwondingen (263), terwijl L. HUYBRECHTS het heeft over het K.B. van 26 januari 1967 op de identiteitskaarten (1172-1176).

De strafrechtspleging werd uiteraard niet vergeten: A. VANDEPLAS onderzocht de dagvaarding na verwijzing (459-460), de huiszoeking (1137-1140 en 2783-2785), M. DE SWAEF analyseert het uitstel sine die (951-952), L. HUYBRECHTS onderzocht de situatie van het O.M. als getuige (1097-1099); A. VANDEPLAS bestudeert de strafrechtspleging bij verstek en met name de toepassing van art. 18 van de wet op de voorlopige hechtenis (747-753), alsmede de procedure voorzien bij artikel 518 Sw. (389-393) en de intrekking van cassatiearresten (796-798).

Het begrip zwaarste straf of strafverzwaring komt ter sprake in de noten van A. VANDEPLAS m.b.t. de subsidiaire gevangenisstraf (1395) en van L. DECLERCQ m.b.t. de internering (1834-1835).

Ook de jeugdbescherming werd niet vergeten: J. SMETS analyseert de rechtspraak in verband met de maatregelen genomen in het kader van de Wet van 8 april 1965 (145-166) alsmede de ter beschikkingstelling van de regering van minderjarigen (2863-2867).

De tussenkomst in strafzaken, met name die van de verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid, wordt geanalyseerd door B. SPRIET (1368-1371); de theorie van het virtueel rijbewijs wordt bekritiseerd door L. HUYBRECHTS (2663-2664), terwijl A. VANDEPLAS (1263-1264) en L. DECLERCQ (1977) de verbeurdverklaring in het kader van de Wet van 30 juli 1979 op de radioberichtgeving onderzoeken. S. SONCK onderzocht de burgerlijke aansprakelijkheid in de sport (1612-1618).

Vermelden we tot slot nog twee bijdragen: D. MERCKX en A. VANDEPLAS gaan na welk de situatie is van een vennootschap die failliet wordt verklaard wegens gebrek aan activa. Kan zij nog burgerlijk aansprakelijk worden gesteld (1823-1832)?

L. VERMEIRE gaat na of de mededeling en inzage van bepaalde stukken van het strafdossier aan de fiscus verenigbaar is met het E.V.R.M.-Verdrag (2465-2472).

A. Winants

I. Overzicht wetgeving en parlementaire werkzaamheden inzake jeugdbescherming (1986-1987)**A. BESPREKING****1. Wetgeving****a. Nationaal niveau**

Op nationaal niveau kwamen een aantal fundamentele wetten op burgerrechtelijk gebied tot stand.

Alhoewel hij niet direct op de jeugdbescherming betrekking heeft, dient vooreerst toch even melding gemaakt te worden van de Wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming (*B.S.*, 27 mei 1987, 8270; over deze wet, zie o.a. DALCQ, J., 'La réforme du droit de la filiation', *J.T.*, 1987, 393-407; VIEUJEAN, E., 'Le nouveau droit de la filiation', *Ann. Dr. Liège*, 1987, 97-139; *Afstamming en adoptie*, BAETEMAN, G. (ed.), Brussel, Story, 1987). Deze wet wijzigt op een fundamentele wijze het Belgische afstammingsrecht. Het basisprincipe van de nieuwe wet is de gelijkheid tussen kinderen, binnen of buiten het huwelijk geboren. Waar de afstamming t.a.v. de moeder vaststaat door de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte (art. 312 B.W.), wordt voor de afstamming langs vaderszijde een belangrijke plaats toegekend aan het vermoeden van vaderschap en wordt ook plaats gelaten voor erkenning of gerechtelijke vaststelling van vaderschap (art. 315-321 B.W.). Eens de afstamming is vastgesteld, hebben alle kinderen dezelfde rechten en verplichtingen t.a.v. hun ouders en hun bloed- en aanverwanten, en omgekeerd. Stippen we nog aan dat het nieuwe artikel 203, tweede lid van het B.W. bepaalt dat de verplichting van de ouders om voor een passende opleiding te zorgen doorloopt na de meerderjarigheid van het kind indien de opleiding niet voltooid is.

Voor het overige werden ook een reeks ontwerpen betreffende burgerrechtelijk jeugdbeschermingsrecht goedgekeurd die reeds in het vorige overzicht werden besproken (zie *Panopticon*, 1987, 94-95). Het betreft hier de Wet van 26 januari 1987 tot wijziging van artikel 358 van het B.W. (*B.S.*, 1 april 1987, 4831 — naam van de geadopteerde bij tweede adoptie), de Wet van 27 april 1987 betreffende de adoptie (*B.S.*, 27 mei 1987,

8270) en de Wet van 20 mei 1987 betreffende de verlating van minderjarigen (*B.S.*, 27 mei 1987, 8274).

Deze laatste wet werd toch aangenomen ondanks de bezwaren van een aantal organisaties, waaronder de Vierde Wereldbeweging, die ook vertolkt werden tijdens de bespreking in de Kamer (zie *Parl. Hand.*, 1986-87, 5 mei 1987, 1390 en 1392-1395).

Er weze aan herinnerd dat de verlatenverklaring, die tot gevolg heeft dat de toestemming of het advies van de ouders bij adoptie niet meer is vereist, door de Jeugdrechtbank op verzoek van eenieder die de bescherming van de minderjarige beoogt, kan worden uitgesproken wanneer de ouders kennelijk gedurende een bepaalde periode niet hebben omgezien naar hun kind (art. 370*bis*, § 1 en 3 B.W.). Als ouders die kennelijk niet naar hun kind hebben omgezien worden beschouwd zij die vrijwillig hebben nagelaten met dat kind de affectieve relaties te onderhouden die noodzakelijk zijn voor zijn ontplooiing en die op grove wijze zijn te kort geschoten in de uitoefening van het ouderlijk gezag (art. 370*bis*, § 2 B.W.). Tijdens de parlementaire voorbereiding werd de zwaarwichtigheid van deze — cumulatieve — voorwaarden benadrukt (zie *Parl. Hand.*, Kamer, 1986-87, 5 mei 1987, 1388-1394-1399-1400). Toch kon dit de critici van het ontwerp niet overtuigen, die ook wezen op de vaagheid van het begrip 'eenieder die de bescherming van de minderjarige beoogt' (*ibid.*, 1395 en 1438). Een amendement om het vorderingsrecht tot verlatenverklaring uitsluitend in handen te leggen van het Openbaar Ministerie, ten einde misbruiken te voorkomen, werd afgewezen (*ibid.*, 1438).

Op gebied van het strafrechtelijke jeugdrecht werd artikel 369*bis* van het Strafwetboek met een nieuw lid aangevuld (W. 31 maart 1987, *B.S.*, 24 april 1987, 6156). Hierdoor wordt, nadat een vonnis van echtscheiding door onderlinge toestemming is overgeschreven, gestraft 'diegene die het minderjarige kind onttrekt of poogt te onttrekken aan de bewaring aan wie het krachtens de beslissing of de minnelijke schikking (tot echtscheiding door onderlinge toestemming) is toevertrouwd, die het niet afgeeft aan hen die het recht hebben om het op te eisen of die het, zelfs met zijn toestemming ontvoert of doet ontvoeren'.

Het K.B. nr. 499 van 31 december 1986 (*B.S.*, 23 januari 1987, 987) regelt het sociale zekerheidsstatuut van kansarme jongeren tussen 18 en 25 jaar die tewerkgesteld zijn in V.Z.W.'s die tot doel hebben om deze jongeren die volledig buiten het arbeidscircuit

staan en tot dusver buiten de sociale zekerheid vielen, via vorming en begeleide tewerkstelling een kans te geven zich in de samenleving te integreren. Deze jongeren genieten voortaan van een sociaal zekerheidsstatuut op gebied van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en van de kinderbijslagen (maar niet op het gebied van de werkloosheidsverzekering en de pensioenen). Verder wordt vrijstelling van patronale bijdragen verleend voor vernoemde sectoren.

Een reeks besluiten op nationaal vlak dragen het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (N.W.K.) over naar de Gemeenschappen (K.B. 17 november 1986, *B.S.*, 29 november 1986, 16217; K.B.'s 28 januari 1978, *B.S.* 31 januari 1987, 1386 en *B.S.* 18 maart 1987, 4118-4134 en 4149). In de Vlaamse Gemeenschap nam de Executieve meteen de nodige besluiten om de instelling 'Kind en Gezin', de opvolger van het N.W.K. in de Vlaamse Gemeenschap, operationeel te maken (B.VI. Ex. 3 december 1986, *B.S.*, 23 december 1986, 17531; B.VI.Ex. 17 juni 1987, *B.S.*, 27 juni 1987, 10024-10028-10033-10039).

b. Franse Gemeenschap

Sinds enkele tijd is er in de Franse Gemeenschap heel wat wetgevende activiteit rond het domein jeugdbescherming. Dit leidde reeds tot de publikatie van een eerste decreet betreffende de erkenning en subsidiëring van personen en diensten belast met de begeleiding van jeugdbeschermingsmaatregelen (Decreet 14 mei 1987, *B.S.*, 10 september 1987, 13298). Het betreft een kaderdecreet dat handelt over de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden en over de hierbij te volgen procedure. Het decreet laat de subsidiëring toe van zowel residentiële als niet-residentiële hulpverleningsvormen.

Verder kan vermeld worden dat de Executieve nog een aantal besluiten nam betreffende de erkenning en subsidiëring van personen en diensten die een rol spelen bij de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen (zie Besl. Fr. Gem. Ex. 12 maart 1987, *B.S.*, 5 juni 1987, 13507 en 13509). Het betreft hier veelal technische en gedetailleerde regelingen. Toch vindt men ook een aantal nieuwe tendensen. Zo kunnen krachtens het Besluit van 12 maart 1987 ook diensten die zich met de uitvoering van alternatieve sancties ('des prestations éducatives et philanthropiques') belasten, erkend en gesubsidieerd worden (art. 4, in fine) en wordt het begeleid zelfstandig wonen als een subsidieerbare residentiële begeleidingsvorm erkend, indien de plaatsende instanties deze begeleidingsvorm

goedkeuren en de minderjarige ermee instemt (art. 35, § 1).

2. *Parlementaire werkzaamheden*

a. Nationaal niveau

Een groot deel van de parlementaire werkzaamheden inzake jeugdbescherming op nationaal vlak werd in beslag genomen door de totstandkoming van de hierboven besproken wetgeving op burgerrechtelijk gebied. Toch kwamen er ook een aantal andere interessante onderwerpen aan bod.

Zoals het stilaan de traditie wordt, kwam ook de verlaging van de meerderjarigheid aan bod.

De belangrijkste ontwikkeling is hier een wetsvoorstel dat werd neergelegd in de Kamer en dat ertoe strekt de meerderjarigheidsleeftijd tot achttien jaar te verlagen (*Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 926/1). Het voorstel regelt uitvoerig alle gevolgen van de verlaging van de meerderjarigheid. Tevens bevat het voorstel een oplossing voor de problemen die de verlaging van de meerderjarigheid doet rijzen op het gebied van de jeugdbescherming. Mocht er voor de jeugdbescherming geen specifieke regeling worden voorzien, dan zou elke tussenkomst van de jeugdbescherming onvermijdelijk een einde nemen op achttien jaar (zie art. 37, in fine W.Jb.). Dit zou problemen doen rijzen voor de bijna achttien jarigen voor wie de gerechtelijke jeugdbescherming op die leeftijd voor het eerst zou tussenkomen (het starten van hulpverlening heeft hier weinig zin wanneer ze onvermijdelijk bij het bereiken van de leeftijd van achttien jaar zou eindigen) en meer in het algemeen voor jongeren binnen de gerechtelijke jeugdbescherming die na deze leeftijd nog hulp nodig hebben. Het voorstel komt in ruime mate aan deze problematiek tegemoet.

Enerzijds wordt de minderjarige de mogelijkheid gegeven om de Jeugdrechtbank te verzoeken om jeugdbeschermingsmaatregelen te verlengen tot hij de leeftijd van twintig jaar heeft bereikt (art. 21). Wanneer het gaat om maatregelen t.a.v. de ouders, kan de minderjarige voor het bereiken van de meerderjarigheid vragen dat de Jeugdrechtbank een maatregel t.a.v. hem zou opleggen die kan duren ten hoogste tot de dag dat hij de leeftijd van twintig jaar heeft bereikt (art. 18).

Anderzijds kan de Jeugdrechtbank, wanneer de zaak bij haar werd aanhangig gemaakt op basis van artikel 36, 4° van de Jeugdbeschermingswet nadat de minderjarige de leeftijd van zeventien jaar heeft be-

reikt, maatregelen opleggen, die, behoudens opheffing, duren totdat de betrokkene de leeftijd van twintig jaar heeft bereikt. Tevens kan de Jeugdrechtbank, onverminderd wat voorafgaat, wanneer een zaak op basis van een als misdrijf omschreven feit werd ahangig gemaakt, op vordering van het openbaar ministerie bij een specifiek gemotiveerd vonnis beslissen dat t.a.v. de minderjarige opgelegde maatregelen worden verlengd ten hoogste tot de dag waarop de betrokkene de leeftijd van 20 jaar bereikt (art. 21). Deze bepaling heeft vooral praktisch nut voor minderjarigen t.a.v. wie de zaak ahangig werd gemaakt voordat ze zeventien jaar werden.

Een ander onderwerp dat, spijtig genoeg, ieder jaar aan bod komt is dat van de minderjarigen in de gevangenis (*Parl. Hand.*, Senaat, 1986-87, 13 mei 1987, 981 e.v.; *Parl.Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 3 maart 1987, 1329; *Parl.Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 8 september 1987, 3000; *Parl.Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 19 januari 1987, 627; *Parl.Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 17 februari 1987, 1165; *Parl.Vr. en Antw.*, Vl.R. 1986-87, 4).

In dit verband dient melding te worden gemaakt van een wetsvoorstel dat ertoe strekt artikel 53 van de Wet op de jeugdbescherming af te schaffen (*Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 622/1). Krachtens dit artikel kunnen minderjarigen bij voorlopige maatregel voor ten hoogste vijftien dagen in een arresthuis worden bewaard wanneer het feitelijk onmogelijk is een particulier of instelling te vinden die de minderjarige dadelijk kan opnemen. Tevens kondigde de Minister van Justitie de uitwerking aan van initiatieven ter vervanging van de bewaring in de arresthuizen, in het kader van de rijksinstellingen, die op termijn tot de opheffing van artikel 53 zouden moeten leiden (*Parl. Hand.*, Senaat, 1986-87, 13 mei 1987, 1984).

2. Franse Gemeenschapsraad

In het overzicht van wetgeving werd reeds melding gemaakt van het Decreet van 14 mei 1987. Een belangrijk deel van de parlementaire werkzaamheden van de Franse Gemeenschapsraad hebben betrekking op dit decreet (*Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, nr. 73/1 tot 8; *Ann. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 28 april 1987, 16 en 23-13 mei 1987, 5).

Nog belangrijker zijn de werkzaamheden van de Franse Gemeenschapsraad m.b.t. de sociale jeugdbescherming. Zowel de Executieve als de oppositie hadden hierover een volledig uitgewerkte tekst neergelegd (*Doc.*

Parl., Cons. Comm. fr., 1986-87, nr. 93/1 en 74/1).

Het wetsontwerp verschilt niet fundamenteel van een reeds vroeger door de Executieve neergelegd ontwerp (*Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1984-85, nr. 172/1, besproken in het vorige overzicht, *Panopticon*, 1987, 96). Ook in het nieuwe ontwerp wordt de sociale jeugdbescherming volledig gescheiden van de gerechtelijke en wordt binnen de sociale jeugdbescherming het accent verlegd naar de algemene preventie.

Het wetsvoorstel legde nog meer de nadruk op de algemeen preventieve taak van de organen van de sociale jeugdbescherming, maar voerde daarentegen geen radicale scheiding door tussen de sociale en het deel van de gerechtelijke bescherming dat volgens de stellers van het voorstel onbetwistbaar gemeenschapsbevoegdheid is, m.n. de uitvoering van gerechtelijk bevolen jeugdbeschermingsmaatregelen. Tevens werd in het voorstel in zekere mate aangeknoopt met de idee van de bemiddelingscommissie die in het Vlaamse Decreet inzake bijzondere jeugdbijstand aanwezig is.

3. Varia

Tijdens de hier besproken periode werden nog een aantal voorstellen ingediend, en een groot aantal mondelinge en schriftelijke vragen gesteld. Het is, mede omwille van de grote parlementaire activiteit rondom het domein jeugdbescherming tijdens de afgelopen zittijd, ondoenlijk deze hier alle te bespreken. Geïnteresseerde lezers vinden evenwel alle referenties in het hiernavolgende overzicht.

B. OVERZICHT

1. Wetgeving

a. Nationaal niveau

- W. 26 januari 1987 tot wijziging van artikel 358 B.W., *B.S.*, 1 april 1987, 4831.
- W. 31 maart 1987 tot wijziging van artikel 369bis Sw., *B.S.*, 24 april 1987, 6156.
- W. 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, *B.S.*, 27 mei 1987, 8250.
- W. 27 april 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie, *B.S.*, 27 mei 1987, 8270.
- W. 20 mei 1987 betreffende de verlatenheid van minderjarigen, *B.S.*, 27 mei 1987, 8274.
- K.B. nr. 499 tot regeling van de sociale ze-

kerheid van sommige kansarme jongeren, *B.S.*, 23 januari 1987, 984.

— K.B. 17 november 1986 waarbij de overgang van de personeelsleden van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn naar de Gemeenschappen wordt geregeld, *B.S.*, 29 november 1986, 16217.

— K.B. 28 januari 1987 houdende overdracht van de taken, de goederen, de rechten en verplichtingen van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn aan de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap, *B.S.*, 31 januari 1987, 1386.

— K.B. 28 januari 1987 tot overdracht aan de Vlaamse Gemeenschap van personeelsleden van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, *B.S.*, 18 maart 1987, 4118.¹

b. Vlaamse Gemeenschap

— B.VI.Ex. 3 december 1986, tot vaststelling van de datum van de inwerkingtreding van het Decreet houdende oprichting van de instelling Kind en Gezin, *B.S.*, 23 december 1986, 17531.

— B.VI.Ex. 17 juni 1987 houdende vaststelling van de personeelsformatie van Kind en Gezin, betreffende hiërarchische indeling van de graden waarvan de personeelsleden van Kind en Gezin titularis kunnen zijn tot vaststelling van het administratief statuut van het personeel van Kind en Gezin en tot vaststelling van de bijzondere graden bij Kind en Gezin, *B.S.*, 27 juni 1987, 10024, 10028, 10033 en 10039.

c. Franse Gemeenschap

— Decr. 14 mei 1987 betreffende de erkenning van en de toekenning van toelagen aan de personen belast met de begeleiding van maatregelen van jeugdbescherming, *B.S.*, 10 september 1987, 13298.

— B. Fr. Gem. Ex. 12 maart 1987 betreffende de erkenning van en de toekenning van toelagen aan de personen en diensten belast met de begeleiding van maatregelen van jeugdbescherming, *B.S.*, 5 juni 1987, 8719.

— B. Fr. Gem. Ex. 12 juni 1986 tot wijziging van het B. Fr. Gem. Ex. van 9 januari 1984, *B.S.*, 16 september 1987, 13507 (technisch wijzigingsbesluit).

— B. Fr. Gem. Ex. 12 juni 1986, *B.S.*, 16 sep-

tember 1987, 13509 (technisch uitvoeringsbesluit).

2. Parlementaire Handelingen

a. Senaat

— *Parl. Hand.*, Senaat, 11 februari 1987, 1099: vraag VAN IN betreffende de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd.

— *Parl. Hand.*, Senaat, 12, 16 en 19 maart 1987, 1502, 1533 en 1686: bespreking van en stemming over het ontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming.

— *Parl. Hand.*, Senaat, 19 maart 1987, 1689: stemming over het ontwerp tot wijziging van artikel 369bis van het Strafwetboek.

— *Parl. Hand.*, Senaat, 13 mei 1987, 1981 en 1991: interpellatie PATAER betreffende de opsluiting van minderjarigen in Belgische gevangenissen.

— *Parl. Hand.*, Senaat, 4 juni 1987, 2184: vraag LAFOSSE betreffende DAC-projecten inzake jeugdbescherming te Bergen.

b. Kamer

— *Parl. Hand.*, Kamer, 30 oktober 1986, 108: vraag RAMAEKERS betreffende een geval van kindermishandeling waarbij het gerecht in opspraak werd gebracht.

— *Parl. Hand.*, Kamer, 13 januari 1987, 568 en 15 januari 1987, 638: bespreking van en stemming over het ontwerp tot wijziging van artikel 358 van het B.W.

— *Parl. Hand.*, Kamer, 7 april 1987, 1262 en 9 april 1987, 1319: bespreking van en stemming over het ontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie.

— *Parl. Hand.*, Kamer, 5 mei 1987, 1386 en 7 mei 1987, 1437: bespreking van en stemming over het ontwerp betreffende de verlating van minderjarigen.

— *Parl. Hand.*, Kamer, 7 mei 1987, 1429 (Openbare commissievergadering): vraag MERCKX-VAN GOEY over de problematiek inzake de uitoefening van het bezoekrecht en het hoederecht bij gemengde huwelijken.

c. Vlaamse Raad

— *Parl. Hand.*, VI.R., 8 januari 1987, 382: interpellatie PIOT betreffende het druggebruik bij de schoolgaande jeugd.

— *Parl. Hand.*, VI.R., 2 april 1987, 1212: vraag DHOORE over het onderwijs aan migrantenkinderen.

— *Parl. Hand.*, VI.R., 2 april 1987, 1226: vraag VAN PUYNBROECK betreffende het

1. Op dezelfde datum werden gelijkaardige besluiten genomen m.b.t. de Duitstalige en Franse Gemeenschappen (*B.S.*, 18 maart 1987, 4149 en 4134).

snuiven van vluchtige producten door jongeren.

— *Parl. Hand.*, VI.R., 25 juni 1987, 1596: interpellatie HANCKÉ over de financiële moeilijkheden van de instelling 'Kind en Gezin'.

d. Franse Gemeenschapsraad

— *Ann. Parl.*, Cons. Comm. fr., 2 december 1986, 19 en 32: bespreking van en stemming over een motie betreffende het ideologische evenwicht in de Jeugdbeschermingscomités.

— *Ann. Parl.*, Cons. Comm. fr., 28 april 1987, 16 en 23 en 13 mei 1987, 5: bespreking van en stemming over het ontwerp van decreet betreffende de erkenning en subsidiëring van personen en diensten belast met begeleiding van maatregelen van jeugdbescherming, en over het voorstel van Decreet over jeugdhulpverlening.

— *Ann. Parl.*, Cons. Comm. fr., 7 juli 1987, 28: vraag betreffende de middelen ter beschikking van de Jeugdbeschermingscomités voor de algemene preventie.

3. Parlementaire stukken

a. Senaat

— *Parl. St.*, Senaat, 1986-87, nr. 500/1 en 500/2: wetsontwerp tot wijziging van artikel 369bis Sw. en Verslag RIFFLET-KNAUER.

— *Parl. St.*, Senaat, 1985-86, nrs. 338/1 en 338/2: wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming en verslag STAELS-DOMPAS.

— *Parl. St.*, Senaat, 1986-87, nr. 519/1: wetsvoorstel tot aanvulling van de dienstplichtwetten om de toestand van adopteerbare kinderen te verbeteren.

b. Kamer

— *Parl. St.*, Kamer, 1985-86, nr. 489/4: aanvullend Verslag MERCKX-VAN GOEY over het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie.

— *Parl. St.*, Kamer, 1985-86, nr. 583/2: Verslag MERCKX-VAN GOEY over het wetsontwerp betreffende de verlating van minderjarigen.

— *Parl. St.*, Kamer, 1985-86, nr. 585/2: Verslag VAN DE VELDE over het wetsontwerp tot wijziging van artikel 358 B.W.

— *Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 622/1: wetsvoorstel tot opheffing van artikel 53 van de Wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming.

— *Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 720/1: wets-

voorstel om in geval van feitelijke scheiding en in geval van echtscheiding het mogelijk te maken dat beide ouders de hoede over hun kinderen blijven waarnemen.

— *Parl. St.*, Kamer, 1986-87, nr. 926/1 en 2: wetsvoorstel tot verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar, met amendementen.

c. Franse Gemeenschapsraad

— *Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1985-86, nr. 50/2: Verslag ALBERT over een voorstel van resolutie betreffende de bescherming van ideologische en filosofische strekkingen binnen het Jeugdbeschermingscomité.

— *Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, nr. 73/1 en nr. 73/8: ontwerp van decreet betreffende de erkenning en subsidiëring van personen en diensten belast met begeleiding van maatregelen van jeugdbescherming en Verslag ANTOINE over dit ontwerp.

— *Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, nr. 86/1: voorstel van decreet tot instelling van een commissaris voor de rechten van het kind.

— *Doc. Parl.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, nr. 93/1 tot 6: ontwerp van decreet betreffende de jeugdhulpverlening, met amendementen.

4. Vragen en Antwoorden

a. Senaat

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 9 december 1986, 529 (vraag nr. 121, LENFANT): minderjarigen in de gevangenis.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 3 maart 1987, 1329 (vraag nr. 26, MATTHYS): zelfmoord door jongeren.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 26 mei 1987, 2116 (vraag nr. 85, PANNEELS-VAN BAELEN): adoptie van buitenlandse kinderen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 25 augustus 1987, 2921 (vraag nr. 104, SMITZ): verlaging burgerrechtelijke meerderjarigheid.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 7 juli 1987, 2481 (vraag nr. 106, LAFOSSE): ontvoeringsprocedure.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 1 september 1987, 2963 (vraag nr. 128, VERVAET): ontvoering minderjarigen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 8 september 1987, 2419 (vraag nr. 110, MINET): minderjarigen in de gevangenis.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 21 juli 1987, 2604 (vraag nr. 128, VERVAET): ontvoering minderjarigen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Senaat, 1986-87, 25 augustus 1987, 2921 (vraag nr. 104, SMITZ): verlaging meerderjarigheid.

b. Kamer

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 16 december 1986, 356-358 (vragen nr. 13, 14 en 15, VAN HORENBEEK): kinderen in de psychiatrie, toepassing van artikel 43 W.Jb.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 19 januari 1987, 627 (vraag nr. 25, DELHAYE): minderjarigen in de gevangenis, bezettingsgraad rijksorthopedagogische centra.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 17 februari 1987, 1165 (vraag nr. 30, DUTRY): minderjarigen in de gevangenis.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 3 maart 1987, 1427 (vraag nr. 67, DELHAYE): aantal vrijwillige afgevaardigden bij de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 1664: (vraag nr. 99, CAUDRON): aansprakelijkheid van MPI's bij vandalisme.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 24 maart 1987, 1788 (vraag nr. 86, HENDRICK): ontvoering van minderjarigen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 7 april 1987, 2008 (vraag nr. 111, BAUDSON): rechten van minderjarigen bij wegnemen en overplanten van organen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 28 juli 1987, 3551 (vraag nr. 134, ANSELME): Europees Verdrag over de repatriëring van minderjarigen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 4 augustus 1987, 3749 (vraag nr. 184, GABRIELS): opleidingsmogelijkheden voor jongeren o.a. in de R.O.O.G.'s.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 1986-87, 8 september 1987, 4022 (vraag nr. 209, DELHAYE): toelagen aan adoptiewerken.

c. Vlaamse Raad

— *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1986-87, 12 november 1986, 4 (vraag nr. 44, SUYKERBUYK): toepassing art. 53 W.Jb., opnamecapaciteit van instellingen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1986-87, 9 december 1986, 77 (vraag nr. 1, VOGELS): werking van de inspectiediensten voor bijzondere jeugdzorg.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1986-87, 17 maart 1986, 360 (vraag nr. 5, VANHORENBEEK): kinderen in de psychiatrische instellingen, toepassing art. 43 W.Jb.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1986-87, 17 maart 1987, 360 (vraag nr. 10, VALKENIERS):

arbeidsvoorwaarden in opvoedingsinstellingen.

— *Parl. Vr. en Antw.*, Vl. R., 1986-87, 28 juli 1987, 800 (vraag nr. 47, ANCIAUX): richtlijnen i.v.m. gezinsbegeleiding door de instelling 'Kind en Gezin'.

d. Franse Gemeenschapsraad

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 januari 1987, 17 (vragen nr. 89 en 104, COLLIGNON) en 30 maart 1987, 15: samenstelling Jeugdbeschermingscomité.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 28 februari 1987, 7 (vraag nr. 79, LAGASSE): opvang verlaten minderjarigen.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 28 februari 1987, 8 (vraag nr. 93, DELHAYE): vrijwillige afgevaardigden bij de Jeugdbeschermingscomités.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 28 februari 1987 (vraag nr. 95, DELHAYE): subsidies aan instellingen die hun medewerking verlenen aan de jeugdbescherming en aan adoptie.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 maart 1987, 15 (vraag nr. 110, BOEL): woonplaats leden Jeugdbeschermingscomités.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 maart 1987, 16 (vraag nr. 11, BOEL): bijdrage van de minderjarige en de onderhoudsplichtigen in kosten van maatregelen uitgaande van Jeugdbeschermingscomités.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 mei 1987 (vraag nr. 126, DELHAYE): Jeugdbeschermingscomités — verdeling begrotingskrediet voor algemene preventie.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 mei 1987 (vraag nr. 130, COLLIGNON): benaming van de Jeugdbeschermingscomités.

— *Q. et R.*, Cons. Comm. fr., 1986-87, 30 juni 1987, 8 (vraag nr. 120, DELHAYE): diensten die een alternatief bieden voor een instellingsplaatsing.

J. Smets

II. Jeugdbeschermingsbeleid in de Franstalige Gemeenschap

Met de bijzondere en gewone Wet van 8 en 9 augustus 1980 werd een zoveelste stap gezet in de verdergaande gewest- en gemeenschapsvorming in ons land. Deze Staatshervorming, een politiek gegeven, impliceerde deze keer ook zeer expliciet de communautarisering van de jeugdbeschermingsmaterie. De Gemeenschappen werden immers verantwoordelijk voor de Jeugdbescherming met uitzondering van wat onder het burgerlijk, het gerechtelijk en het strafrecht ressorteert. Dit betekende perspectieven voor elke taalgemeenschap om in de hen toebedeelde materie een eigen beleid te gaan voeren.

Hoe dit beleid in Vlaanderen geconcretiseerd werd en nog wordt is o.a. in verschillende bijdragen in dit tijdschrift reeds aan bod gekomen.¹

Het is de bedoeling om ook voortaan regelmatig in *Panopticon* te rapporteren omtrent de jeugdbeschermingsontwikkelingen in de Franstalige Gemeenschap.

Vandaag starten wij daartoe met een algemeen overzicht, een status quaestionis.

INLEIDING

Ons overzicht moet aanvangen met het vermelden van twee gebeurtenissen die vóór 1980 plaats hadden maar ook daarna zeer belangrijk bleken.

Ten eerste is er de Wet van 9 Juli 1979 tot oprichting van voorlopige Gemeenschaps- en Gewestinstellingen.

Deze Wet, ongeveer volledig opgeheven door art. 48 van de Gewone Wet van 9 augustus 1980, voorzag o.a. reeds in de communautarisering van de jeugdbescherming met uitzondering van de materies die ressorteren onder het burgerlijk recht, het strafrecht en

1. We kunnen hier verwijzen naar de bijdragen in de rubriek 'Jeugdbescherming' en naar een aantal andere inbrengen zoals: VERHELLEN, E., 'De Generieke Welzijnsplanning of het welzijnswerk in de ban van het reconversie-avontuur van een duellerende Vlaamse Gemeenschap', *Panopticon*, 1983, jg. 4, nr. 6, p. 513-517; VERHELLEN, E., 'Het beleid zelfstandig wonen binnen de jeugdbescherming: situering en kritische kanttekeningen', *Panopticon*, 1984, jg. 5, nr. 4, p. 311-320; VERHELLEN, E., 'Het decreet inzake bijzondere jeugdbijstand. Tussen twee stoelen?', *Panopticon*, 1985, jg. 6, nr. 5, p. 401-410.

het gerechtelijk Wetboek. Deze laatste uitzondering werd met de Bijzondere Wet van 9 augustus 1980 uitgebreid tot het gerechtelijk recht.

In Wallonië werden in de jeugdbescherming verschillende initiatieven (o.a. de circulaire 14bis) genomen op basis van deze Wet die echter geen wetgevende (decretale) bevoegdheden impliceerde voor de Gemeenschapsministers (cf. infra).

Ook bracht deze Wet een aantal conflicten met zich mee tussen de Minister van Justitie en de toenmalige Ministers van de Franstalige Gemeenschap HOYAUX (later HANSENNE) o.a. m.b.t. de benoeming van de Jeugdbeschermingscomitéleden en de sluiting van de gesloten afdeling van het R.O.G. te Fraipont.

Ten tweede moeten we *Le livre blanc sur la protection de la jeunesse*² vooraf vermelden.

De Franstalige Jeugdraad ('Conseil de la Jeunesse d'Expression Française') lanceerde met dit witboek, vanuit de beleving van jeugdbeschermingsjongeren zelf, een aanklacht tegen bepaalde wantoestanden binnen de sector. Tegelijkertijd was het een oproep tot iedereen die ook maar iets in de jeugdbescherming te zeggen had om op die situatie een antwoord te formuleren.

We willen dit boekje vooraf vermelden omdat het heel wat weerklank heeft gevonden en nog vindt, ook op beleidsvlak. Menig initiatief werd en wordt erdoor geïnspireerd. De centrale aandacht voor zowel 'deinstitutionalisering' als 'dejustitialisering' (cf. infra.) vindt er b.v. zijn oorsprong.

Een derde punt waar we vooraf moeten op wijzen, vormt het politiek gegeven dat men binnen de Franstalige Gemeenschap tijdens de eerste twee legislaturen geopteerd heeft voor een andere interne bevoegdheidsverdeling dan in Vlaanderen.

De 'Bijstand aan personen' ressorteert b.v. niet onder de bevoegdheid van één minister, zoals in Vlaanderen maar is opgesplitst tussen enerzijds de 'Ministre des Affaires Sociales' die o.a. bevoegd is over de jeugdbescherming en de 'Ministre de la Santé', die o.a. de voogdij over de O.C.M.W.'s en het algemeen maatschappelijk welzijn onder zijn hoede heeft.

Daartegenover staat dat de 'Ministre des Affaires Sociales' (met o.a. de jeugdbescherming) ook voor bepaalde 'Culturele aangelegenheden' zoals jeugdbeleid, permanente vorming, ... verantwoordelijk is. Dit impli-

2. C.J.E.F., *Le livre blanc sur la protection de la jeunesse*, Bruxelles, Ed. C.J.E.F., 1977.

ceerde dat op mogelijke bevoegdheidspekelen als gevolg van een strikte scheiding tussen de materies 'Bijstand aan personen' en 'Culturele aangelegenheden' geanticipeerd werd (i.t.t. Vlaanderen, cf. supra).

Tegelijkertijd echter kunnen andere problemen rijzen door opsplitsing van wat onder 'Bijstand aan personen' thuishoort, over 2 ministeries (b.v. op het vlak van algemene dienstverlening (cf. O.C.M.W.) en de sociale jeugdbescherming (cf. J.B.C.) (cf. infra).

JEUGDBELEID? JEUGDBESCHERMINGSBELEID? BELEID M.B.T. DE BUITENGE-RECHTELIJKE JEUGDBESCHERMING?

Inleiding

We haalden reeds aan dat in Wallonië de Minister die bevoegd is over jeugdbescherming ook het globale jeugdbeleid onder zijn verantwoordelijkheid heeft.

Het zou echter te ver leiden om in dit kader dieper in te gaan op de vraag in hoeverre het jeugdbeschermingsbeleid dan ook in het jeugdbeleid geïntegreerd is.

Wat hier wel centraal zal staan, is de vraag of men in de Franstalige Gemeenschap de bevoegdheid in de jeugdbeschermingsmaterie al of niet maximalistisch interpreteerde (interpreteert) m.a.w. of de beleidsinitiatieven de totale sector omhelzen dan wel een deelsector (b.v. de buitengerechtelijke bescherming, een materie waarover meestal geen discussie bestaat in de bevoegdheidsdiscussie met de Minister van Justitie).

Een voorstel van de Waalse Gemeenschap voor een integrale hervorming van de Jeugdbescherming: het Voorontwerp van decreet Monfils ('Avant-projet de décret relatif à l'aide aux jeunes')

In Wallonië, net als in Vlaanderen zijn weinig sporen terug te vinden van een integrale aanpak van de totale jeugdbescherming; laat staan van een integrale hervorming alhoewel daar vanuit verschillende hoeken op aangedrongen wordt.³

Gezien deze gelijkaardige situatie langs beide kanten van de taalgrens, kunnen we minstens gedeeltelijk de argumentatie van

3. BARTHOLOMÉE, J.P., e.a., *Le désordre protecteur*, Bruxelles, Ed. C.J.E.F., 1984; Ligue des droits de l'homme (Commission de Protection de la jeunesse), *Analyse critique de la loi du 8 avril 1965...*, Liège, Ligue des droits de l'homme, s.d.; IMPE, M., 'Vingt ans que ça

IMPE volgen wanneer hij stelt: '... le problème de (la) révision (de la protection de la jeunesse), pourtant souhaitée par de nombreux spécialistes, sera relégué à l'arrière-plan grâce à la 'crise' et d'autres sujets de controverse 'bien plus importants' tels que la communautarisation.'⁴

Tegelijkertijd zijn het echter de bevoegdheidsdiscussies, meer bepaald tussen de Vlaamse Minister van Gezin en Welzijnzorg en de Minister van Justitie⁵ die blijkbaar de katalysator geweest zijn voor het eerste en enige, min of meer globaliserende beleidsinitiatief nl. een Voorontwerp van decreet 'Avant-projet de décret relatif à l'aide aux jeunes' dat op 21 oktober 1982 door de toenmalige Gemeenschapsminister Ph. MONFILS voorgelegd werd aan de Raad van State, afdeling Wetgeving.

Het Voorontwerp vertrekt van een maximalistische visie wat betreft de bevoegdheden van de Gemeenschappen inzake Jeugdbescherming. Meer dan twee derden van de Memorie van Toelichting omvat zelfs de weerlegging van de visie hieromtrent van de Minister van Justitie, H. VANDERPOORTEN, in 1980 (interpretatie nota).⁶

Het Voorontwerp zelf omvat echter weinig wezenlijke wijzigingen⁷:

1. De Jeugdbeschermingscomités en de sociale diensten bij de Jeugdrechtbank worden versmolten tot één instantie nl. 'Service d'Aide aux Jeunes';

2. deze dienst zou zich o.a. bezighouden met de materiële uitvoering van door de

dure, sed lex' in *Convergence*, 1985, nr. 2, p. 3-5; LEFÈVRE, G., 'Supprimer la protection de la jeunesse', *La Cité*, 19 t.e.m. 27 maart 1985.

4. IMPE, M., 'Vingt ans...', o.c., p. 4 (Wat tussen haakjes staat is er door ons bijgevoegd).

5. VERHELLEN, E., *Jeugdbescherming en Jeugdbeschermingsrecht*, Gent, Studie-en Documentatiecentrum voor Rechten van Kinderen, 1986, cahier 3, p. 367 e.v.

6. *Parl. St.*, Kamer, 627, 1979-80, nr. 10, p. 63-66.

7. Voor een uitvoeriger bespreking hiervan kunnen we verwijzen naar: CAPPELAERE, G.: *Het werkproject, een alternatieve sanctie gekaderd binnen de hervormingsdebatten op de Wet op de Jeugdbescherming van 8 april 1965*, R.U. Gent, Faculteit Psych. en Ped. Wet., academiejaar 1984-85, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, p. 38-40 en SMETS, J., 'Recente ontwikkelingen in de Belgische Jeugdbescherming', *Familie- en Jeugdrecht*, 1987, nr. 3, p. 95-99.

Jeugdrechtbank opgelegde maatregelen. De Jeugdrechter zou dus enkel nog maatregelen opleggen terwijl de 'Dienst voor Hulp aan Jongeren' deze geheel autonoom op kan vullen en uitvoeren. Dit betekent weliswaar een fundamentele verandering t.a.v. de Wet van '65, waar de Jeugdrechter ook bevoegd was over de uitvoering van de maatregelen;

3. Het maatregelenpakket wordt aangevuld met een maatregel van begeleid kamertwonen en de plaatsing in een R.O.O.G. wordt niet meer als afzonderlijke maatregel vermeld.

Alle maatregelen zijn in duur beperkt tot 6 maand maar verlenging is meestal mogelijk;

4. De betrokkenheid van de minderjarigen zelf wordt vergroot. Hij/zij moet vanaf de leeftijd van 12 jaar instemmen met een hulpverleningsinterventie door de 'Dienst voor Hulp aan Jeugdigen'. Hij/zij kan ook een beroep doen op de Jeugdrechter wanneer zich tijdens de uitvoering van de maatregel problemen voordoen;

5. De Jeugdrechter kan als bemiddelaar optreden in de gevallen waar hulp van de 'Service d'Aide aux Jeunes' wordt geweigerd. Dit moet een supplementaire veiligheid betekenen om de jongeren uit de gedwongen bescherming te houden.

De Raad van State keurde in haar advies van 26 oktober 1984 de visie op de bevoegdheidsverdeling van MONFILS af. Dit betekende een stille dood van dit Voorontwerp en tegelijkertijd van elke poging binnen de Franstalige Gemeenschap om een integrale visie over de totale Jeugdbescherming uit te bouwen en/of te concretiseren. Latere ontwerpen en voorstellen van decreet zullen immers nooit meer de bevoegdheidsverdeling in vraag stellen, zelfs bevestigen.⁸

De weg naar fragmentarisering van het jeugdbeschermingsbeleid ligt dus breed open.

Het is echter de vraag of er ook fragmentarisering merkbaar is in dat deel van de Jeugdbescherming waarvan de bevoegdheid van de gemeenschappen meestal niet aangevochten wordt en waaraan ook de meeste beleidsinitiatieven in Wallonië refereren, nl. de buitengerechtelijke bescherming.

8. Zie o.a. MONFILS, Ph., 'Projet de décret relatif aux comités de protection de la jeunesse', *Doc. Cons.*, 172, (1984-1985), nr. 1, Exposé des Motifs, p. 2, (cf. infra).

EEN FRAGMENTAIR GEMEENSCHAPSBELEID, OOK BINNEN DE BUITENGERECHTELIJKE JEUGDBESCHERMING

Inleiding

De bevoegdheid van de Gemeenschappen over de buitengerechtelijke of sociale bescherming wordt meestal niet betwist.

Na het advies van de Raad van State van 26 oktober 1984 volgden een viertal beleidsinitiatieven die de gehele buitengerechtelijke bescherming omvatten. Twee daarvan zijn afkomstig van Ministers die de Jeugdbescherming onder hun bevoegdheid hadden nl.:

1. 'Projet de décret relatif aux Comités de Protection de la Jeunesse', een tweede ontwerp van de hand van Ph. MONFILS dat op 25 februari 1985 aan de Franstalige Gemeenschapsexecutieve werd voorgelegd.⁹

2. 'Projet de décret relatif à l'Aide à la Jeunesse' van de huidige 'Ministre des Affaires sociales' E. POULLET, ingediend bij de Franstalige Executieve op 6 november 1986.¹⁰

3. Een derde initiatief dat de hele buitengerechtelijke jeugdbescherming omhelst, dateert reeds van 16 februari 1982. Het betreft een 'Proposition de décret relatif à l'Aide Sociale à la Jeunesse' neergeschreven door volksvertegenwoordiger J.L. THYS.¹¹

4. Een vierde en laatste voorstel dat wij moeten aanhalen is dat van Senator COLLIGNON en Volksvertegenwoordiger HARMEGNIES, 'Proposition de décret relatif à l'Aide à la Jeunesse' dat toevallig of niet ongeveer gelijktijdig met het ontwerp van POULLET werd ingediend.¹²

9. MONFILS, Ph., 'Projet de décret relatif aux comités de protection de la jeunesse', *Doc. Cons.*, 172, (1984-1985), nr. 1; aangevuld met amendementen van Y. HARMEGNIES (*Doc. Cons.*, 172, (1984-1985), nr. 2); A. LAGASSE (*Doc. Cons.*, 172, (1984-1985), nr. 3); J.L. THYS e.a. (*Doc. Cons.*, 172, (1984-1985), nr. 4).

10. 'Projet de décret relatif à l'aide à la jeunesse', *Journal du droit des Jeunes*, 1986, nr. 10, p. 2-8.

11. THYS, J.L., 'Proposition de décret relatif à l'aide sociale à la jeunesse', *Doc. Cons.*, 16, (1981-1982), nr. 1. Amendementen ingediend op 29 januari 1985 (*Doc. Cons.*, 16, (1981-1982), nr. 2). De Raad van State bracht op 12 april 1985 zijn advies uit over dit voorstel en de amendementen (*Doc. Cons.*, 16, (1981-1982), nr. 3).

12. 'Proposition de décret relatif à l'aide à la jeunesse', Conseil de la Communauté Française, Session 1986-1987, 25 novembre 1986, *Doc. Cons.*, 74, (1986-1987), nr. 1.

We zullen in het kort proberen deze vier initiatieven wat toe te lichten.

We willen kort zijn omdat geen van de vier tot op heden uiteindelijk een reële impact op de praktijk heeft gehad. Er werd zelfs geen enkel ontwerp of voorstel tot op heden ooit in de Franstalige Gemeenschapsraad behandeld.

Ph. Monfils: 'Projet de décret relatif aux comités de protection de la jeunesse'

MONFILS, die dezelfde politieke strekking beleeft als Justitieminister GOL (PRL) beperkt zich (al of niet gedwongen?) in dit ontwerp tot 2 marginale innovaties.

1. De Jeugdbeschermingscomités zouden anders samengesteld en benoemd worden. 'Il ne s'agit donc plus de procéder à des nominations individuelles mais de s'adresser à des organisations représentatives de ces secteurs'.

2. Er komt een meer strikte taakverdeling tussen sociale dienst (individuele hulpverlening) en comité (algemene preventie). De hulpverlening evenals de preventie worden echter in dezelfde termen als in de Wet van 1965 omschreven.

E. Poulet: 'Projet de décret relatif à l'Aide à la Jeunesse'

POULET (PSC) legt in zijn ontwerp dat ingediend werd bij de Franstalige Gemeenschapsraad in november 1986, nadruk op 12 punten.

Ook hier gaat het meestal om reformistische voorstellen.

1. Het Jeugdbeschermingscomité heet voortaan 'Conseil d'Aide à la Jeunesse' (C.A.J.). In haar taken zitten een aantal nieuwigheden o.a. 'donner au Ministre un avis sur les demandes d'agrément de personnes ou services collaborant à l'aide à la jeunesse et à son insertion sociale'. Haar taak van individuele hulpverlening wordt i.t.t. het tweede ontwerp MONFILS behouden.

2. In elke C.A.J. wordt door de Executieve een 'directeur' benoemd, die naast een centrale administratieve functie ook mogelijkheden heeft (zou moeten hebben) om als 'ombudsman' voor de jongeren op te treden. Deze misschien wel belangrijkste innovatie werd echter zeer miniem uitgewerkt. Elke C.A.J. beschikt over een sociale dienst.

3. Er wordt een Gemeenschapsraad voor Hulp aan Jeugdigen opgericht 'Conseil Communautaire d'Aide à la Jeunesse' (cf. de tot op heden op niveau van de gemeenschappen

niet heropgerichte 'Nationale Raad voor Jeugdbescherming' (art. 4 Wet 8 april 1965)).

J.L. Thys: 'Proposition de décret relatif à l'Aide Sociale à la Jeunesse'

Dit oudste initiatief, een decreetvoorstel, werd voor de eerste maal aan de Franstalige Gemeenschapsraad voorgelegd op 7 januari 1981. Later werd dit vervolledigd en geamendeerd o.a. met medewerking van de Franstalige Jeugdraad, de Vereniging voor Belgische Steden en Gemeenten, het Verbond van Instellingen uit de Bijzondere Jeugdzorg, de Liga voor Mensenrechten, verschillende Jeugdbeschermingscomités,...

Deze brede concertatie resulteerde dus in een nieuw voorstel (16 februari 1982) maar kon echter niet vermijden dat de Raad van State zich in haar advies van 12 april 1985 beklagt over een soms vage en ondoordachte redactie. Maar het advies heeft voornamelijk betrekking op louter technische fouten. Nochtans zal het ervoor zorgen dat ook dit voorstel van decreet in de koelkast belandt.

Inhoudelijk biedt het voorstel zeker een aantal fundamentele vernieuwende ideeën waarvan de inspiratie voor een groot deel gehaald werd uit de Organieke Wet op de O.C.M.W.'s (8 juli 1976).

THYS fundeert zijn voorstel op een dubbele kritiek op de huidige buitengerechtelijke bescherming nl.:

a. '... la prise en charge des problèmes sociaux de la jeunesse par la justice, non seulement ne se justifiait pas, mais engendrait fréquemment des placements en institution...';

b. '... l'ambiguïté existante entre les mesures d'aide sociale proprement dites et les mesures de type judiciaire; cette ambiguïté avait pour origine le fonctionnement et la mission des C.P.J., agissant selon le cas de manière autonome ou en exécution de décisions judiciaires'.

Zijn alternatief hiervoor, die hij liefst met een integrale hervorming van de jeugdbescherming zou willen zien samenvallen, is gebaseerd op een fundamenteel recht op maatschappelijke dienstverlening voor alle jongeren (cf. art. 1 O.C.M.W.-Wet). Dit recht verbindt THYS met een grote aandacht aan preventie, hulpverlening op strikt vrijwillige basis (ook de minderjarige moet steeds met de interventie akkoord gaan) en de noodzaak om elke oplossing bij voorkeur in het natuurlijk milieu te zoeken.

Om dit alles te realiseren gaat het voorstel

echter geen gebruik maken van bestaande instituties zoals het O.C.M.W.

Dit is des te opmerkelijker omdat in de Memorie van Toelichting zelfs een advies van de V.B.S.G. is opgenomen dat precies de mogelijkheden van het O.C.M.W. benadrukt in een dergelijk geconcipieerde maatschappelijke dienstverlening.

THYS zou daarentegen nieuwe organen oprichten nl.

1. 'Conseil d'Aide à la Jeunesse'.

Elke gemeente van min. 1 500 inwoners zou over een dergelijke Raad beschikken (cf. O.C.M.W.). Er is tevens de mogelijkheid tot oprichting van intercommunales voorzien (cf. art. 61 O.C.M.W.-Wet).

2. 'Conseil d'arrondissement d'Aide à la Jeunesse'.

Deze raad opgericht per bestuurlijk arrondissement zou zich o.a. buigen over de beroepen die aangetekend werden tegen beslissingen van de 'Raad voor hulp aan jongeren'. Cf. de rol van Beroepskamers op provinciaal niveau in de O.C.M.W.-Wet.

3. 'Conseil communautaire d'Aide à la Jeunesse'.

Deze raad zou op gemeenschapsvlak de taken overnemen van de Nationale Raad voor Jeugdbescherming. Ook hier kunnen parallellen getrokken worden met de Hoge Raad voor Maatschappelijk Welzijn (K.B. 31 mei 1977).

Ondanks alles zouden deze vernieuwde organen geen nieuwe financiële lasten met zich meebrengen; enkel 'des glissements budgétaires'.¹³ Het blijft ons hoe dan ook vreemd lijken dat de maatschappelijke dienstverlening voor jongeren niet volledig binnen de totale maatschappelijke hulp geïntegreerd wordt. Temeer daar er in dit decreet precies met traditionele en meestal zwaar doorwegende ideologische weerstanden gebroken wordt.

Maar misschien ligt hier de interne bevoegdheidsverdeling in de Franstalige Gemeenschap (nl. maatschappelijke dienstverlening en jeugdbescherming ressorteren niet onder één ministerie) als *de adder* onder het gras.

R. Collignon en Y. Harmegnies: 'Proposition de décret relatif à l'Aide à la Jeunesse'

Dit voorstel werd niet alleen ongeveer gelijktijdig met het hierboven vermelde ontwerp

13. THYS, J.L., 'Le décret Thys', *La Gazette Parallèle*, 1981, nr. 34, p. 4.

POULLET ingediend; het draagt zelfs een gelijkaardig opschrift. COLLIGNON en HARMEGNIES verantwoorden hun voorkeur als volgt: 'La présente proposition de décret s'éloigne de l'esprit de la loi du 8 avril 1965 ... L'aide sociale est un droit subjectif, non une faveur, dont doivent bénéficier les jeunes.'

De oorsprong en inspiratie van deze betiteling, die ondertussen vertrouwd geraakt is in brede jeugdbeschermingskringen, dient gezocht te worden in het decreetvoorstel THYS dat zopas werd besproken.

Het voorstel COLLIGNON-HARMEGNIES voorziet net als het ontwerp POULLET in de oprichting van een 'Conseil d'Aide à la Jeunesse' maar dan wel per bestuurlijk arrondissement. Deze 'C.A.J.' heeft enkel algemeen bestuurlijke opdrachten zoals 'promouvoir, orienter, programmer et coordonner les initiatives locales et régionales en faveur de l'insertion sociale des jeunes' (art. 2). Zij heeft een adviserende bevoegdheid in de erkenning van diensten of personen 'qui, en vertu du présent décret, soit accueillent ou hébergent des mineurs, soit collaborent à l'aide aux jeunes et aux familles!'

Per bestuurlijk arrondissement worden 3 'Services Communautaires d'aide à la jeunesse' opgericht nl.

1. Een 'Directeur de l'Aide à la Jeunesse' die belast wordt met een driedubbele opdracht: — algemene preventie in nauwe samenwerking met de 'C.A.J.';

— toezicht op de sociale dienstverlening aan jongeren;

— toezicht op de plaatsing van jongeren.

2. Een sociale dienst, die echter zelf geen directe dienstverlening zou uitvoeren maar eerder een functie van verwijzer krijgt;

3. Een inspectiedienst

Dit alles impliceert o.a. dat individuele hulpverlening naar het O.C.M.W. verschoven wordt of naar andere reeds bestaande hulpverleningsorganen.

Op het niveau van de Gemeenschap voorziet het voorstel ook een 'Conseil Communautaire d'Aide à la Jeunesse' (cf. de vroegere Nationale Raad voor Jeugdbescherming) en een 'Directeur Communautaire d'Aide à la Jeunesse'.

De erkenning en subsidiëring van personen en instellingen die in het kader van de 'Aide à la Jeunesse' opdrachten uitvoeren, wordt eveneens in ditzelfde decreetvoorstel voorzien. En dit in tegenstelling tot Gemeenschapsminister POULLET die over dezelfde materies twee afzonderlijke decreetontwerpen uitvaardigde.

In het voorstel COLLIGNON en HARME-

GNIES is in dit kader artikel 15, § 2 niet onbelangrijk. Dit bepaalt immers dat 'Le Ministre de la Communauté française rembourse à concurrence de 75 p.c. aux C.P.A.S. les frais exposés en vue de l'exécution de leur mission légale d'aide sociale aux mineurs d'âge'.

L. Defosset en Y. Biefnot: 'Proposition de décret créant un commissaire aux droits de l'enfant'

Het idee om een orgaan of functie te creëren met het oog op de belangenbehartiging van kinderen vinden we partieel terug in het besproken ontwerp POULLET en in het hierboven vermelde voorstel COLLIGNON-HARMEGNIES, meer bepaald in de persoon van 'Directeur' al of niet verbonden aan een 'C.A.J.'.

Dit idee is daarentegen exclusief voorwerp van een ander voorstel van decreet dat we in rande willen vermelden, ingediend door de heren DEFOSSET en BIEFNOT in de Franstalige Gemeenschapsraad op 10 maart 1987. Aan de basis van dit voorstel ligt het 'Mouvement des Droits de l'Enfant'.¹⁴ De 'Commissaire aux Droits de l'Enfant' waar zij voor pleiten is een totaal onafhankelijk persoon op het niveau van de Gemeenschap 'chargé, dans le respect des attributions de la Communauté française, de défendre les droits et les intérêts des enfants et ce, jusqu'à leur majorité civile' (art. 2).

JEUGDBESCHERMINGSBELEID IN PRAKTIJK

Inleiding

Het ontbreken van enig omvattend decretaal initiatief betreffende de (buitengerechtelijke) jeugdbescherming in haar geheel, impliceert dat het reële beleid enerzijds voornamelijk teruggaat op wat de vroegere nationale Wet op de Jeugdbescherming voorzag en anderzijds een fragmentair karakter heeft.

Als we de belangrijkste beleidsinitiatieven op een rij zetten met een werkelijke impact op de praktijk dan zien we nochtans twee aandachtspunten frequent terugkomen die nogal eens onder de noemers 'Deïstitutionalisering' en 'Dejustitialisering' gevat worden.

'Deïstitutionaliseren': het uitbouwen van niet-residentiële voorzieningen in de gerechtelijke bescherming

1. Circulaires 14, 14bis, 14ter, 84.9, 84.10 en 87.3.

Op 11 december 1979 verscheen van de hand van de toenmalige Minister van de Franstalige Gemeenschap J. HOYAUX de Circulaire 14bis. Zij wijzigde het punt 3.5 van Circulaire 14 (21 januari 1976, Minister van Justitie H. VANDERPOORTEN) dat toeliet instellingen toch te betoelagen voor een bepaalde jongere, zelfs indien die minderjarige voor een maximale periode van 60 dagen per jaar thuis of in een onthaalgezin op 'verlof' was.

Circulaire 14bis verhoogde deze periode tot 180 dagen, zelfs met de mogelijkheid tot verlenging en ze veralgemeende ook de modaliteiten tot 'aux congés en vue du maintien du mineur dans la vie sociale ou de sa réinsertion'.

Veroordelingen of op til zijnde veroordelingen van de Hoven van Beroep van Luik en Bergen¹⁵ noopten HOYAUX' opvolger M. HANSENNE een Circulaire 14ter uit te vaardigen (3 februari 1981) die 14bis o.a. als volgt aanvulde: de plaatselijke overheid (in casu de Jeugdrechter) moet steeds haar akkoord geven, wanneer een minderjarige in het kader van Circulaire 14 bis de instelling verlaat en de inspectiedienst moet om advies gevraagd worden bij een eventuele verlenging. Hiermee werd op een subtiele wijze tegemoetgekomen aan de bemerkingen van de Hoven van Beroep: het gold immers geenszins een nieuwe maatregel maar eerder een administratieve beslissing. Vandaar dat b.v. gesteld wordt dat het akkoord van de Jeugdrechter vereist is en niet een vonnis of een beschikking.

Maar hiermee leken niet alle problemen van de baan. Op 9 januari 1984 vaardigde de toenmalige Gemeenschapsminister Ph. MONFILS, bevoegd over de gecommunautariseerde Jeugdbeschermingsmaterie, een Besluit uit (B.S., 17 januari 1984) dat de voorwaarden tot erkenning en subsidiëring van residentiële en niet-residentiële voorzieningen regelde. Daarin voorzag hij ondermeer de erkenning en subsidiëring van autonome diensten die zouden instaan voor 'alternatives à l'hébergement' (art. 37) waardoor de Jeugdrechter niet meer verplicht werd om eerst een minderjarige in een instelling te plaatsen vooraleer van de mogelijkheid tot

14. 'Un commissaire aux droits de l'enfant', *D'abord l'enfant!*, mai 1987, nr. 23, p. 4-10.

15. Zie o.a. het Arrest van het Hof van Beroep te Bergen van 3 april 1981.

'Begeleid Zelfstandig Wonen' ('Mise en Autonomie') gebruik te maken. Daarvoor had zich in de praktijk echter reeds een dynamiek gevestigd waarbij minderjarigen zelfstandig gingen wonen zonder ooit maar één dag effectief in een instelling verbleven te hebben. Ook na het in werking treden van bovengenoemd Besluit van de Franstalige Gemeenschapsexecutieve bleven deze praktijken o.a. door toedoen van Circulaire 14ter hun leven leiden totdat MONFILS via de Circulaires 84.9 en 84.10 (20 december 1984) ingreep. Deze toestand impliceerde immers dat instellingen zich voortdurend konden verrijken en dit terwijl er een, voor de Gemeenschap goedkopere, mogelijkheid gecreëerd was (nl. via de autonome diensten), die de 'mise en autonomie' voor ongeveer de helft van de kosten konden organiseren.

Circulaire 84.9 verving derhalve Circulaire 14ter door o.a. te stellen dat het begeleid wonen vanuit instellingen georganiseerd, steeds vooraf moest gegaan worden door een 'préparation et d'un travail institutionnel effectif'.

Deze Circulaire preciseerde verder ook dat de Jeugdrechter bij elke verlenging van de termijn van zelfstandig wonen akkoord dient te gaan.

Begin 1987 werd door Gemeenschapsminister E. POULLET een aanvullende Circulaire 87.3 rondgestuurd waarbij twee punten niet zonder belang zijn. Enerzijds vermeldt de Circulaire dat in principe slechts 25 % van de totale capaciteit aan jongeren van een instelling mag voorwerp zijn van een 'maatregel' van 'réinsertion sociale'. Het absolute maximum is 12 jongeren.

Anderzijds stelt de Minister ook dat de minderjarige zelf moet akkoord gaan indien er beslist wordt om hem alleen te laten wonen.

2. Erkenning en subsidiëring van personen en instellingen belast met de uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen

Een Besluit van de Franstalige Gemeenschapsexecutieve (Ph. MONFILS 9 januari 1984, B.S., 17 januari 1984) dat we hierboven reeds aanhaalden, betekende een zware ingreep op het instellingenarsenaal. Tegelijkertijd voorzag dit Besluit een uitbreiding van de niet-residentiële voorzieningen o.a. via de mogelijkheid tot oprichting van 'Centres d'Orientation Educative' en 'Services de Prestations Communautaires'. Ook bevatte ze de grond voor het oprichten van een 'Cellule de Réconversion des Educateurs', vnl. om de ten gevolge van de eerst geciteerde

maatregel ontslagen opvoeders op te vangen.

Op 12 maart 1987 werd dit Besluit van de Franstalige Gemeenschapsexecutieve door een ander Besluit vervangen, op initiatief van Gemeenschapsminister POULLET. Dit nieuwe Besluit was o.a. noodzakelijk geworden na een uitspraak van de Raad van State, dat verscheidene artikels in het Besluit MONFILS van 1984 had vernietigd. De Raad van State had in de eerste plaats bezwaren bij het feit dat MONFILS in zijn Besluit een 'Commission de Programmation et de Consultation' invoerde, die echter voorbijgng aan de erkenningscommissie voorzien in artikel 67 van de Wet van 8 april 1965.

Het Besluit van de Franstalige Executieve van 12 maart 1987 op initiatief van E. POULLET herstelde derhalve deze 'onvoorzichtigheid'.

Tegelijkertijd nam deze Minister het initiatief om per decreet deze materie te regelen zodat de Gemeenschap ook op dit vlak van haar bevoegdheid (?) een eigen beleid zou kunnen gaan voeren.

Het ontwerp¹⁶ werd door de Franstalige Gemeenschapsraad op 13 mei 1987 goedgekeurd. Maar ook hier lijken niet alle problemen van de baan. Enerzijds liet de praktijk zich nogal ontgoocheld uit over het feit dat niet ineens over de ganse Gemeenschapsmaterie inzake jeugdbescherming werd beslist. Het ontwerpdecreet 'Aide à la Jeunesse, (cf. supra) bleef immers in de lade liggen. Anderzijds zou de Minister van Justitie bezwaren hebben over het feit dat het decreet ook voorziet in de erkenning en subsidiëring van personen en instellingen die werken in het kader van de uitvoering van gerechtelijke maatregelen. Een procedure voor het Arbitragehof zou derhalve overwogen worden.

3. De Rijksopvoedingsinstellingen

In 1980 telde Wallonië 4 R.O.O.G.'s (Wauthier-Braïne, Fraipont, Jumet en Saint-Servais) met een totale capaciteit van 251 bedden.¹⁷

Al dan niet naar aanleiding van een rapport van de Liga voor de Rechten van de Mens¹⁸ beslist de Franstalige Gemeen-

16. 'Projet de décret relatif à l'agrément et à l'octroi de subventions aux personnes et services assurant des mesures d'encadrement pour la protection de la jeunesse', Conseil de la Communauté française, Doc., 73, (1986-1987), nr. 1.

17. *Parl. Vr. en Antw.*, 17; 1 juli 1980.

18. Ligue Belge pour la défense des droits de l'homme, Commission Protection de la Jeu-

schapsminister HOYAUX einde juli 1979 de gesloten afdeling van het R.O.O.G. te Fraipont te sluiten. Deze beslissing die tot een bevoegdheidsdiscussie zal leiden met de nationale Justitieminister¹⁹, wordt gevolgd door het oprichten van een werkgroep, al dan niet n.a.v. een Parlementaire vraag (gesteld op 7 november 1979 door dhr. FÉAUX) die de rol en de functionering van de R.O.O.G.'s opnieuw moet onderzoeken.

Deze werkgroep legde in april 1980 haar advies voor en op 30 april werden reeds instructies rondgestuurd²⁰ naar alle R.O.O.G.'s. Hierbij vallen volgende aandachtspunten op die stuk voor stuk gefundeerd blijken te zijn in bestaande (wan)toestanden²¹:

a. de plaatsing mag enkel en alleen gebaseerd zijn op de sociale, relationele en psychologische situatie van de minderjarige en geenszins op de feiten;

b. de opvang van minderjarigen dient geweigerd te worden wanneer het de intentie is met deze maatregel 'd'aggraver une mesure antérieure ou (de) constituer une sanction';

c. het opvoedend personeel van de Rijksinstellingen moet haar werk niet beperken tot de muren van de instelling 'mais aussi en dehors, là où les problèmes se posent et ce, jusqu'à la réinsertion sociale du mineur'.

Deze instructies blijken echter weinig reële impact te hebben (o.a. door regeringswissels).

Zo zal b.v. HOYAUX' opvolger, M. HANSENNE, de voorbereiding inzetten voor een gesloten afdeling in het R.O.O.G. van Braîne-le-Château. De toenmalige Justitieminister Ph. MOUREAUX zal deze voorbereiding echter dwarsbomen.

In 1985 zal Wallonië zich, onder impuls van Justitieminister GOL (en dus niet meer

nesse: *Rapport rédigé le 8 mai 1979 concernant les cellules d'isolement et la section fermée de Fraipont.*

19. Eén van de voorstellen van het voorontwerp GOL (1982) slaat immers op het institutionaliseren van de gesloten afdelingen van R.O.O.G.'s om, zo zegt de Memorie van Toelichting, te vermijden dat ze bij gewone Ministeriële Beslissing zouden kunnen worden afgeschaft.

Tegelijkertijd besliste GOL op 8 september 1982 bij Koninklijk Besluit (B.S., 9 november 1982) lokalen van de Strafinrichting van Nijvel bij de Groep R.O.O.G.'s te voegen.

20. 'Les établissements d'observation et d'éducation de l'Etat', *La Gazette parallèle*, 1980, nr. 27, p. 6.

21. HENRY, P.: 'Que se passe-t-il à Fraipont?', *La Gazette Parallèle*, 1980, nr. 19, p. 10-11.

van de Gemeenschapsminister), nog verrijken met het 'Centre Orthopédagogique de l'Etat' in Braîne-le-Château en wordt de strafinrichting in Nijvel verder omgebouwd tot R.O.O.G.

Een recente Circulaire (juli 1987) van dezelfde Justitieminister voorziet, in het kader van een herstructurering van de Rijksinrichtingen voor Observatie en Opvoeding onder toezicht, nieuwe onthaalafdelingen voor korte duur te Fraipont (12 jongens), te Wauthier-Braîne (20 jongens) en te Saint-Servais (5 meisjes). De bedoeling van deze ingreep is het verminderen van de toepassing van artikel 53 van de huidige Wet.

'Dejustitialiseren'

Een tweede rode draad in het jeugdbeschermingsbeleid in de Franstalige Gemeenschap na de Staatshervorming is de aandacht voor het, als dusdanig benoemde 'dejustitialiseren'.

Deze aandacht lijkt aan een dubbele basis gebonden. Enerzijds is er de kritiek op de Wet van 1965 en haar toepassing ('on déclare la guerre à cette loi, dont on découvre brusquement qu'elle est un fiasco et que son esprit a été trahi'.²² Anderzijds is er het geloof in de nieuwe politieke structuren en de bevoegdheidsverdeling met de Staatshervorming ('... la protection de la jeunesse sera communautarisée, déjustitialisée'.²³)

Dejustitialiseren houdt in (zou moeten inhouden) dat bepaalde aanleidingen die langs een justitiële procedure worden afgehandeld, via een andere weg b.v. de welzijnzorg dienen aangepakt te worden (of zelfs helemaal niet). Volgende pragmatische definitie maakt dit o.a. duidelijk en wijst tegelijkertijd op het verschil met b.v. 'diversion': '...c'est la prise en charge par des services antérieurs à la protection de la jeunesse'.²⁴

De uitwerking van dit idee wordt in Wallonië via een dubbel spoor aangemoedigd, nl. via een stimulering van de rol van het O.C.M.W., als openbaar initiatief, in de maatschappelijke dienstverlening aan jongeren en anderzijds via het betoelagen van een aantal privé-initiatieven 'en milieu ouvert'.

22. IMPE, M.: 'Vingt ans que ça dure, sed lex', *Convergence*, 1985, nr. 2, p. 3; GENDROT, J., *Vers une évaluation du milieu ouvert?*, Bruxelles, Ed. Convergence, Cahier Action et Recherche en Education, 1985, nr. 1.

23. IMPE, M.: 'Vingt ans ...', o.c., p. 4.

24. 'Protection de la Jeunesse: les questions actuelles', *La Gazette Parallèle*, 1980, nr. 20-21, p. 30-32.

1. J.B.C. - O.C.M.W.

Tien jaar na het in werking treden van de eerste Jeugdbeschermingscomités (J.B.C.), werden de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (O.C.M.W.) bij Wet van 8 juli 1976 opgericht. Tegelijkertijd werd het recht op maatschappelijke dienstverlening voor iedereen geïnduceerd.

De ruime taakomschrijving van het O.C.M.W. impliceerde nogal wat overlappingen met de opdrachten van zowel individuele als algemene preventie van de bestaande J.B.C.'s.

Dit leidde tot een aantal discussies en spanningen die vnl. op het vlak van de financiering werden gevoerd. Een Circulaire d.d. 7 november 1979 van de Minister van de Franstalige Gemeenschap J. HOYAUX, probeerde daar een einde aan te stellen o.m. via volgende paragraaf: '... les dépenses à exposer (par le C.P.J.) dans l'intérêt des mineurs ne sont autorisées que dans la mesure où le comité démontre que l'intervention du C.P.A.S. a été, au préalable, recherchée et provoquée'.

Deze louter economische discussie opende echter ook, zij het secundair, de wegen tot het in vraag stellen van de buitengerechtelijke bescherming zoals die functioneerde: cf. 'Il est nécessaire de rappeler le caractère supplétif de la Protection de la Jeunesse'; 'Il s'agit d'éviter au maximum le recours à des services spécialisés en préférant les services qui s'adressent à tous',²⁵ 'Les Comités dégagés des tâches qui ne leur incombent pas, pourront développer les missions indispensables de prévention générale qui ont été trop peu exploitées jusqu'à présent'.²⁶

HOYAUX' opvolger op de post van Minister van de Franstalige Gemeenschap, M. HANSENNE, vaardigde eind 1980 een nieuwe Circulaire uit die de respectievelijke rollen van J.B.C. en O.C.M.W. herinterpreteerde, ten einde de problemen door de eerste circulaire geschapen (vnl. op het vlak van de rechtspraak) verder te vermijden.

De volgende regeling werd vooropgesteld: '...des actions concertées entre les comités et les centres seraient recommandables, l'une dans l'intérêt de l'enfant et le concernant directement, l'autre vis-à-vis de son milieu, en sorte de remédier aux carences constatées, en nog '... l'Office de Protection de la Jeunesse ne prendra en charge aucun frais qui n'est

25. BARTHOLOMÉE, J.P., 'Les nouvelles orientations', *La Gazette Parallèle*, 1980, nr. 19, p. 19.

26. 'Les questions actuelles', o.c., p. 31.

pas dans l'intérêt direct du mineur et relève de la compétence du C.P.A.S.'.

Deze regeling riep nogal wat vragen op bij de praktijkwerkers. Volgend citaat kan daarvan een voorbeeld zijn: '... on ne voit pas clairement qui est responsable en premier dans tous les cas où l'intérêt du mineur en même temps que la situation globale de la famille est 'en danger' et 'en difficulté''.²⁷

Na 1981 en met de komst van Ph. MONFILS als minister bevoegd over de gecommunautariseerde Jeugdbescherming (later E. POULLET) werden geen expliciete beleidsbeslissingen m.b.t. de relatie J.B.C.-O.C.M.W. meer genomen. Wel hebben we reeds kunnen aanhalen dat we in de intenties van de betrokken ministers (via (voor)ontwerpen van decreet) en bij andere wetgevende initiatieven soms nogal uitgesproken de aandacht hiervoor terugvinden.

2. Het stimuleren van privé-initiatieven in het werken 'en milieu ouvert'

Het tweede spoor dat nogal eens gevolgd werd en wordt in Wallonië op weg naar het 'dejustitialiseren', ligt in het bevorderen van het privé-initiatief in de niet-residentiële opvang van jongeren. We zullen het hier echter niet hebben over opvangmogelijkheden die louter en alleen werken met minderjarigen die hen door een Jeugdrechter bij voorlopige maatregel of bij vonnis zijn toegewezen (cf. supra: 'deinstitutionalisering'). Onze aandacht zal daarentegen wel gaan naar initiatieven waarvoor dit geen vereiste is; die bijgevolg ressorteren onder het algemeen jeugdwerk (b.v. jeugdhuizen, 'Infor. Jeunes', ...).

Belangrijke bemerking hierbij is dat in Wallonië (i.t.t. Vlaanderen) het jeugdwerk onder de bevoegdheid van dezelfde minister ressorteert, die ook de Jeugdbescherming onder zijn hoede heeft.

We moeten de geschiedenis afdalen tot in 1978 om het eerste gemeenschapsinitiatief terzake (maar waarnaar lang teruggegrepen zal worden) te vinden nl. een conventie in september 1978 gesloten door de toenmalige bevoegde minister M. DEHOUSSE, te experimentelen titel, met 18 initiatieven.

Deze conventie vormde een uitvloeisel van een nooit gerealiseerd, globaal 'Projet de décret relatif à l'éducation en milieu ouvert' (mei 1978). De erkenningsvoorwaarden die in de conventie vervat lagen, gingen terug op het reeds geciteerde *Livre blanc sur la protec-*

27. STYLONG, X., 'C.P.J.-C.P.A.S.? Une nouvelle circulaire', *La Gazette Parallèle*, 1981, nr. 30, p. 7.

tion de la jeunesse, nl. 'accompagnement, aide, plus grande autonomie, intervention à la demande des jeunes'.

De conventies worden door HOYAUX behouden en door HANSENNE in een K.B. vastgelegd (K.B. 4 februari 1981). Tot groot ongenoegen van heel wat praktijkmensen ging het echter opnieuw niet om een integrale hervorming.

In 1983 bekrachtigen MONFILS (en later ook POULLET) op hun beurt de conventies (voor ongeveer een twintigtal initiatieven) en gaat vnl. MONFILS ook echt werk maken van het stimuleren van het 'milieu ouvert' ter vervanging van residentiële voorzieningen: 'on assiste au dégraissage des coûts de l'hébergement et aux mesures d'accompagnement en Milieu Ouvert. C'est le passage aux alternatives à l'hébergement' (cf. 'Deinstitutionalisering').

TOT BESLUIT: EEN AANTAL VASTSTELLINGEN

Wanneer we de evolutie van het Jeugdbeschermingsbeleid in Wallonië sinds de Staatshervorming overzien, dan lijkt een beoordeling niet wezenlijk te verschillen van een evaluatie van de ontwikkelingen binnen onze eigen taalgemeenschap.²⁸

Het beleid van de Franstalige Gemeenschapsministers, bevoegd over de gecommunautariseerde jeugdbeschermingsmaterie, typeert zich in de eerste plaats door reformistische initiatieven en een fragmentaire aanpak.

Een hervorming van de buitengerechtigke Jeugdbescherming bleef tot op heden zonder enig concreet resultaat. De discussies omtrent bevoegdheidsverdeling lijken daarbij niet een dergelijke remmende impact te hebben als dit voor Vlaanderen het geval is. Andere politieke verhoudingen, eerder dan inhoudelijke argumenten zullen bij dit laatste wel een rol spelen.

Het eigenlijke beleid met een reële invloed in de praktijk, is evenmin coherent. 'Deinstitutionalisering' wordt 'betracht' via een gegoochel met materiële uitvoeringsmodaliteiten. Het kan in alle geval niet verhinderen dat ook in Wallonië plaatsing de meest toegepaste maatregel blijft. Bij de 'Dejustialisering'-intenties kunnen even grote

28. Voor een uitvoeriger vergelijking tussen de twee Gemeenschappen kunnen we verwijzen naar: CAPPELAERE, G. en VERHELLEN, E.: 'Jeugdbeschermingsbeleid in Vlaanderen en Wallonië na de Staatshervorming', *Sociaal*, 1987, jg. 8, nr. 5, p. 30-34.

vraagtekens geplaatst worden. De essentie wordt hier evenmin geraakt. En dit hoeft, gezien de bevoegdheidsverdeling, niet echt verwondering te wekken.

Toch lijken een aantal ideeën die bij ons slechts zelden worden aangeraakt, zeer waardevol voor de actuele jeugdbeschermingsdiscussie. En daarbij denken we dan in de eerste plaats aan de focus op het recht op maatschappelijke dienstverlening óók voor minderjarigen die we frequent hebben ontmoet. Het opent in alle geval perspectieven naar een meer volwaardig jeugdbeschermingsbeleid dan het huidige 'premie-voor-het-delict'-stelsel. De bruggen die naar het O.C.M.W. geslagen worden, tonen aan dat het gedachtengoed niet zo moeilijk realiseerbaar lijkt.

Geert Cappelaere
Eugeen Verhellen

III. Jeugdbescherming en onderzoek in 1987 Een overzicht van studies aangaande de sector jeugdbescherming

Vanuit de deelredactie van *Panopticon* werd een kleinschalig onderzoek opgezet om een overzicht te maken van studies in verband met de sector Jeugdbescherming die lopende zijn. Begin januari 1987 werd een eenvoudige vragenlijst verstuurd naar verschillende Vlaamse universiteiten en naar een aantal instituten en instellingen die actief zijn binnen de Bijzondere Jeugdzorg.

Op die manier konden de volgende acht studies terug gevonden worden die één of ander aspect van Bijzondere Jeugdzorg onderzoeken:

Het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien is bezig geweest met een registratieproject in de sector van de Vlaamse Jeugdbeschermingscomités. Het project groeide vanuit de bekommernis om de geëigende werking en positie van de Jeugdbeschermingscomités in het brede veld van de welzijnsector uit te kristalliseren.

Minister STEYAERT zette een onderzoek op omtrent het pedagogisch functioneren van de voorzieningen in de Bijzondere Jeugdzorg en de problematieken van de minderjarigen die aan die instellingen zijn toevertrouwd. Dr. W. HELLINCKX voerde dat onderzoek uit.

Het Seminarie voor Jeugdwelzijn en Volwassenvorming van de R.U. Gent zette twee studies op:

— in een eerste onderzoek gaat men na wat er bestaat aan 'Alternatief Sanctioneren'

en welke daarvan de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn;

— in een tweede onderzoek inventariseert men de wetten en reglementen die het leven van de minderjarigen raken en daarbij probeert men deze te commentariëren.

De Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de K.U. Leuven zette drie studies op die verband houden met de sector jeugdbescherming:

— Een eerste onderzoek bekijkt welke aspecten bijdragen tot het voetbalvandalisme en welke mechanismen daadwerkelijk tot geweld verleiden.

— In een tweede onderzoek zoekt men een methode om de principiële optie van 'Algemene preventie' beter uitvoerbaar te laten maken.

— Het laatste onderzoek van de onderzoeksgroep Jeugdcriminologie betreft het bestuderen van de gevolgen van verplicht schoollopen voor maatschappelijk kwetsbare jongeren.

Een FKPO-project 'Van Jeugdbeschermingsrecht naar Jeugdrecht' maakt een onderzoek naar de basisconcepten van een vernieuwd jeugdrecht in het kader van maatschappelijke projecten en de recente wetgeving op de hervorming der instellingen.

Ten aanzien van elk van die studies werden via de vragenlijst de volgende vier vragen gesteld:

1. omschrijf de doelstellingen van het onderzoek;
2. doelgroep;
3. gevolgde methodiek;
4. eventuele resultaten.

Aan de hand van die verscheidene vragen zullen we nu verder dit artikel indelen.

1. WELKE DOELSTELLINGEN WORDEN IN DE RESPECTIEVELIJKE STUDIES NAGESTREEFD?

Onze eerste vraag betrof de vraag naar de doelstellingen. In die zin zullen we hieronder vooreerst weergeven welke de doelstellingen van ieder voorgesteld onderzoek waren, om daarna een algemeen en vergelijkend overzicht te geven aangaande die doelstellingen.

1. Het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies streefde er naar de werking en de positie van de Vlaamse Jeugdbeschermingscomités in het veld van de welzijnssector uit te kristalliseren.

2. Minister STEYAERT wou in het door dr. W. HELLINCKX en ANDERSEN uitgevoerde

onderzoek een inzicht verwerven in de mogelijkheden van de voorzieningen binnen de Bijzondere Jeugdzorg en in de problematieken van de jongeren om dat inzicht als bouwsteen voor een nieuwe reglementering voor erkenning en subsidiëring te gebruiken.

3. Het Seminarie voor Jeugdwezijn en Volwassenvorming van de R.U.G. wilde in haar onderzoek naar 'Alternatief sanctioneren' de motieven voor en de aandachtspunten van een dergelijke vorm van sanctioneren naar voren halen. Daarnaast wensten de onderzoekers de mogelijkheden en onmogelijkheden in het jeugdrecht ten aanzien van het alternatief sanctioneren nagaan. Tegelijkertijd werd met de praktijk meegedacht aan mogelijke, nieuwe perspectieven.

4. In hun tweede onderzoek wil het SJVV een inventarisatie maken van de emancipatiebevorderende en beperkende wetten en reglementen die het leven van de minderjarige raken.

5. De Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de K.U.L. streeft in haar onderzoek i.v.m. voetbalvandalisme het volgende na: 'Het achterhalen van de aspecten die bijdragen tot het tot stand komen van een risicogroep en de mechanismen die daadwerkelijk tot geweld verleiden'.

6. Diezelfde onderzoeksgroep wil naar de algemene preventie toe een adequate methode uitwerken om die principiële optie beter uitvoerbaar te laten maken.

7. In hun derde onderzoek gaan ze de risico's na van het verplicht schoollopen voor maatschappelijk kwetsbare jongeren om uiteindelijk handvatten te zoeken voor het positief ombuigen van risicofactoren.

8. Het FKFO-project van de V.U.B. wil een onderzoek doen naar de basisconcepties van een vernieuwd jeugdrecht om daarna een coherente visie uit te tekenen in een geheel van krachtlijnen. Daarnaast wenst men door die studie de verschillende deelgebieden van het Jeugdbeschermingsrecht te verbinden.

Wij menen in de acht bovenvermelde studies globaal gezien vier soorten doelstellingen te kunnen onderscheiden:

1. het opmaken van een inventarisatie;
2. het bevragen van reglementeringen;
3. het bestuderen van een problematiek;
4. het uitwerken van een praktijkgerichte methodiek.

Wanneer we nu de vermelde studies onder elkaar in dit kader plaatsen komen we tot de volgende vaststellingen:

	A	B	C	D	
1. CGBS	X				1
2. Min. S.		X	X		2
3. SJVV 1	X	X	X		3
4. SJVV 2	X				1
5. OCJ 1			X		1
6. OCJ 2				X	1
7. OCJ 3	X		X	X	3
8. FKFO		X			1
	4	3	4	2	13

De acht onderscheiden studies streven dus in totaal dertien doelstellingen na. We merken dat men bij vijf van de acht studies opteert één doelstelling na te streven. Drie studies proberen meerdere doelstellingen na te streven.

Vier maal komt in de studie het opmaken van een inventaris naar voren en vier maal gaat het om het bestuderen van een problematiek. Het uitwerken van een methodiek komt in twee studies aan bod terwijl het bevragen van reglementeringen driemaal als doelstelling naar voren gebracht wordt.

2. DE DOELGROEPEN

Onze tweede vraag betrof de vraag naar de doelgroep. Hiermee doelden wij op de vraag: 'Tot wie richt de studie zich, wie betreft het en wie heeft er belang bij?'

Het Centrum voor Bevolkings-en Gezinsstudiën richt zich naar het Jeugdbeschermingscomitébeleid op de verschillende niveaus.

Minister STEYAERT wou aan de hand van haar onderzoeksgegevens nieuwe voorschriften inzake reglementering en subsidiëring van voorzieningen uit de sector opbouwen.

Het Centrum voor Jeugdwelzijn en Volwassenenvorming beantwoordde de vraag t.a.v. haar onderzoeksproject 'Alternatieve Sanctionering voor Jongeren' als volgt: 'Op de eerste plaats voor iedereen die op enige wijze met Jeugdbescherming of Bijzondere Jeugdzorg betrokken is, maar evenzeer voor iedereen die met jongeren te maken heeft'.

Hun tweede onderzoek, naar de gevolgen van de wetten en reglementeringen die jongeren raken, richt zich naar de Comités voor Bijzondere Jeugdbijstand daar zij uiteindelijk wensen een vademecum op te stellen ten behoeve van de Comités voor Bijzondere Jeugdbijstand.

De onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de K.U.L. richt zich met zijn studie over het voetbalvandalisme naar allen die in het probleem betrokken zijn. T.a.v. hun onder-

zoek naar methodieken voor algemene preventie richten zij zich naar allen die betrokken kunnen zijn in welzijnsstimulerend en/of algemeen preventief werken met jongeren, maar voornamelijk naar de Jeugdbeschermingscomités. T.a.v. hun onderzoek naar de impact van het verplicht schoollopen voor maatschappelijk kwetsbare jongeren, wensen zij vooral de educatieve gemeenschap te bereiken en voornamelijk het beroepsonderwijs.

Het FKFO-project omschrijft geen doelgroep.

Wanneer we ook hier een overzicht willen krijgen van de acht studies naar de doelgroepen opgedeeld krijgen we volgend beeld:

	Doelgroep			
	Jon- geren	Welzijns- werkers	Beleid	
1. CGBS			X	1
2. Hellinckx		X		1
3. SJVV 1		X	X	2
4. SJVV 2		X		1
5. OCJ 1	X	X	X	3
6. OCJ 2		X	X	2
7. OCJ 3	X	X	X	3
8. FKFO				0
	2	6	5	13

Hier merken we dat in de studies gepoogd wordt in totaal dertien maal één van de drie onderscheiden doelgroepen te bereiken. Drie maal richt een studie zich naar één van die doelgroepen. Twee studies richten zich tot alle drie de doelgroepen. Vijf van de acht studies richten zich onder andere of expliciet naar het beleid, terwijl twee maal een studie in opdracht kwam van minister STEYAERT (studie 2 en 4)

3. DE GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODIEK

Onze derde vraag in de vragenlijst betrof de vraag naar de onderzoeksmethodiek: Op welke wijze wil men de vooropgestelde doelstellingen bereiken?

Het eerste onderzoek van het CGBS liet de vaste afgevaardigden van de Jeugdbeschermingscomités in 1984 basisinformatie registreren. Aan de hand van die gegevens werd een reflectie op gang gebracht over de hulpverlening in de Jeugdbeschermingssector. Deze reflecties zullen de werkhypothesen stofferen waarop verdere onderzoeken kun-

nen worden georiënteerd. In het onderzoek van HELLINCKX en ANDERSEN heeft men inzicht gekregen in de instellingen door een enquête uit te werken die ingevuld werd door de instellingen zelf en die dan door een onderzoeksequipe werd verwerkt. Om een beter beeld te krijgen van de problematiek van de jongeren in die instellingen voor Bijzondere Jeugdzorg, heeft die onderzoeksequipe individuele dossiers van minderjarigen bestudeerd.

Waar men aan de R.U.G. een onderzoek opzette omtrent het 'Alternatief Sanctioneren' maakte men gebruik van literatuurstudie, een ronde tafelgesprek en objectconstructie. In het geheel van de mengeling van toegepast en fundamenteel onderzoek stond het actieonderzoek centraal.

T.a.v. het onderzoek naar de wetten en reglementeringen met een impact op de jongeren, werd vooral gebruik gemaakt van primair en secundair bronnenmateriaal.

De onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de K.U.L. deed haar studie naar voetbalvandalisme aan de hand van participerende observaties, interviews en systematische bevraging.

Bij het onderzoek naar 'Algemene preventie' deed men een actieonderzoek t.a.v. enkele pilootprojecten van Algemene preventie.

Om een beeld te krijgen van de gevolgen van verplicht schoollopen gebruikte men de volgende methoden: participerende observaties, systematische bevraging, open en gestructureerde interviewing.

Het FKFO-project maakt haar onderzoek naar de basisconcepties van een vernieuwd jeugdrecht door middel van een literatuurstudie en gegevensverzameling plus de integratie van die gegevens met het oog op een globale benadering van het toekomstig jeugdrecht.

4. DE REEDS BEKOMEN RESULTATEN

Het CGBS bracht een rapport naar voren. Dat rapport, *Cliënteel en hulpverlening van de Vlaamse Jeugdbeschermingscomités, anno 1984* (V. DEHAES en E. LAMBRECHTS)¹ bevat informatie over:

1. Het rapport *Cliënteel en hulpverlening van de Vlaamse Jeugdbeschermingscomités, anno 1984* van DEHAES, V. en LAMBRECHT, E. kan gratis besteld worden bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, CBGS, Dienst Publikaties, Nijverheidslaan 37, 1040 Brussel.

1. de individuele kenmerken van de minderjarige;
2. zijn gezinskenmerken;
3. de wijze van contactname met het comité;
4. de problematiek;
5. de hulpverlening;
6. de samenwerking met andere instanties.

Voor zover relevant worden de beschikbare gegevens in hun onderlinge samenhang bestudeerd. Bepaalde cliëntkenmerken worden tevens vergeleken met de gegevens van de Volkstelling van 1981 en met statistieken van het ministerie.

Het rapport dat het resultaat werd van de onderzoeken van HELLINCKX kan bevestigd worden op het kabinet van de gemeenschapsminister van gezin en welzijnzorg. Globale gegevens hebben wij op dit moment nog niet ter onze beschikking.

De resultaten van het onderzoek naar 'Alternatief Sanctioneren voor Jongeren' kunnen tot nu het best als volgt geresumeerd worden:

— Experimenten met als dusdanig benoemde 'alternatieve sancties' zijn zeer omvangrijk maar tegelijkertijd zeer gedifferentieerd, soms zelfs intern qua uitgangspunten en motivatie.

— Deze diverse projecten roepen heel wat vragen op m.b.t. de basispremissen achter de huidige Wet op de Jeugdbescherming, vnl. vanuit een kindbeeld dat vreemd lijkt te zijn aan deze wetgeving.

Van de overige vijf studies zijn momenteel nog geen resultaten beschikbaar.

5. BESLUIT

Om een overzicht te maken van de studies in verband met de sector Jeugdbescherming die lopende zijn, werden dertien vragenlijsten vanuit de deelredactie van *Panopticon* naar allerhande instellingen en instituten verstuurd.

Acht studies die momenteel lopende zijn of net beëindigd werden konden op die manier benaderd worden.

Vertrekkend vanuit de globaal opgestelde vragenlijst konden wij over die onderzoeken vrij algemene gegevens verkrijgen. Die gegevens verwerkend hebben wij u een inzicht kunnen verschaffen over dat wat aan onderzoeken in de sector aan het gebeuren is. Op die manier hebt u kunnen lezen welke doelstellingen nagestreefd worden, welke doelgroepen voor ogen gehouden worden, welke methodieken gebruikt worden en ten-

slotte welke resultaten nu al beschikbaar waren.

Willy Vandamme

IV. Recente ontwikkelingen

Door de Dienst voor Jeugdbescherming – Ministerie van Justitie – werd een nieuw Voorontwerp van wet betreffende de gerechtelijke Jeugdbescherming op punt gesteld. De belangrijkste krachtlijnen ervan zijn: het principe van subsidiariteit van de gerechtelijke t.o.v. de sociale bescherming, het principe van responsabilisering van jeugdige delinquenten en het invoeren van meer waarborgen voor de rechten van minderjarigen. Ingevolge de recente politieke ontwikkelingen kon dit Voorontwerp niet meer aan de Ministerraad en aan de parlementaire commissies worden voorgelegd.

Wel werd met instemming van de Minister van Justitie het Voorontwerp evenals de Memorie van Toelichting voor advies medegegeerd aan de Procureurs-Generaal, aan de hoogleraren Jeugdbeschermingsrecht van de verschillende universiteiten en aan de buitendiensten van de Dienst voor Jeugdbescherming.

Intussen is het wachten op een nieuwe regering, waarvan de samenstelling ongetwijfeld de inhoud van een vernieuwde gerechtelijke bescherming kan beïnvloeden, en op het arrest van het Arbitragehof, dat de bevoegdheidsgeschillen tussen de Nationale Regering en de Gemeenschappen zal regelen.

Een tweede initiatief dat kan vermeld worden is de op punt stelling van een Circulaire m.b.t. alternatieve sancties. Uitgaande van de bevindingen van een desbetreffend wetenschappelijk onderzoek (*Alternatieve Sanctionering voor jongeren*, V.U.B. - R.U.G., cahier 5, Studie- en Documentatiecentrum voor Rechten voor Kinderen), werden door de Dienst voor Jeugdbescherming enkele aanbevelingen geformuleerd m.b.t. de toepassing van art. 37 2b van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming (artikel waarin sprake van behoud in het milieu mits het leveren van een prestatie van opvoedkundige of filantropische aard). De Circulaire wil de toepassing van dit wetsartikel binnen de gerechtelijke jeugdbescherming stimuleren en reguleren. Uit diverse studies in binnen- en buitenland is immers gebleken dat alternatieve sanctionering inzake behandeling van jeugd delinquentie zinvolle per-

spectieven biedt. Een integratie ervan in het jeugdbeschermingsrecht dringt zich op, te meer dat de thans te beperkte wettelijke onderbouw een zekere wildgroei in de hand werkt.

De Circulaire werd voor advies voorgelegd aan de Procureurs-Generaal en zal in een volgende rubriek worden toegelicht.

K.K.

Op 5 oktober jl. werd door de gemeenschapsminister van gezin en welzijnszorg, Mevrouw Rika STEYAERT, een 'centrale werkgroep bijzondere jeugdbijstand' geïnstalleerd.

Via deze werkgroep wil de minister een consultatie organiseren met diverse betrokkenen over de organisatie, de planning en de subsidiëring van hulpverleningsvoorzieningen en -projecten in de bijzondere jeugdbijstand. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van

- het Verbond van voorzieningen voor Jeugd- en Gehandicaptenzorg
- de Werkgroep dagcentra
- de Pleeggezinnendiensten
- het Platform Diensten Begeleid Zelfstandig Wonen
- de Voogdij- en Beschermraden
- Projecten inzake bijzondere jeugdbijstand
- de Jeugdbeschermingscomités en hun sociale diensten
- de Administratie
- de Vierde Wereldbeweging
- de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen en Gezinsorganisaties en deskundigen

De werkgroep zou met zijn werkzaamheden moeten rond zijn in februari 1988.

De minister verwacht dat de werkgroep het bestaande aanbod onder de loupe neemt naar vorm, betoelaging, spreiding en differentiatie; dit aanbod toetst op zijn sterke en zwakke punten; de lacunes onderzoekt en concrete voorstellen formuleert voor de uitbouw van een toekomstig aanbod, met aandacht voor de nodige samenwerkingsverbanden.

Een hele klus, waarvoor de werkgroep kan steunen op gegevens uit de onderzoeken van Arthur Anderson en co en van prof. HELINCKX (K.U.L., afdeling orthopedagogiek) en op de eigen ruime ervaring.

Belangrijk is alleszins dat naast de vele deskundigen uit diverse hulpverleningsvormen via de Vierde Wereldbeweging en de gezinsorganisaties ook de gebruikers rond de tafel zitten. Een open gesprek zou tot boeiende suggesties kunnen leiden voor een toe-

komstig voorzieningenaanbod.

De politieke crisis heeft er evenwel toe geleid dat het gesprek na twee werkvergaderingen werd opgeschort. De vraag blijft of de

draad door de toekomstige minister van gezin- en welzijnszorg terug zal opgenomen worden.

M.D.